

1818

ΦΥΣΙΚΑΙ ἘΠΙΣΤΗΜΑΙ.

§. 1.

Ὀρυκτολογία καὶ Γαιωλογία.

§. α'. **Τ**ὰ Ὀρυκτὰ ἐν γένει εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς σπουδῆς τῶν φυσικῶν, μερικῶς ὅμως ἔχουσι πολλοτάτας σχέσεις μετὰς χρείας καὶ μετὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, καὶ κατὰ τοῦτο γίνονται τὸ ἀντικείμενον τῆς προσοχῆς πολλῶν ἀνθρώπων. Αἱ οὐτιδανώτεραι αὐτῶν ποιότητες, αἱ εἰς μόνην τὴν ματαιότητα εὐαρεσούσαι, αὐξάνουσι τὰ πλοῦτη τοῦ ἐμπορίου, καὶ τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις· αὐτὰς ἡ Πολιτικὴ σπουδάζει καὶ ἡ φιλοσοφία δὲν ἀμελεῖ. Ἡ πλεονοποτικὴ πολυτέλεια, ἡ τῶν πολυτίμων λίθων, μᾶς ἔμαθε τὴν ὑπαρξίν μακρυσμένων τόπων, καὶ πολλὰ περιέργα φυσικὰ φαινόμενα. Ὁ Κύριος Ἄσος, ὅστις τοσοῦτον ἐτελειοποίησε τὴν Ὀρυκτολογίαν, προσαρμόσας αὐτὴν εἰς τὰς πράξεις τῆς ὑψηλῆς Φυσικῆς, καὶ εἰς τὰς ἀναλογίας τῆς ἀκριβοῦς Γεωμετρίας, ἠθέλησε νὰ εἰσάξῃ εἰς τὰ μυσῆρια, νὰ εἴπω οὕτως, αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῖς πρακτικοῖς Ὀρυκτολόγοις, δηλαδὴ ἐπεινους, ὅτινες δὲν ἐνασχολοῦνται παρὰ εἰς τὰ ὀρυκτὰ τῆς πολυτελείας. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐκοινοποίησεν ἤδη ἓνα σύγγραμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκδέτει τοὺς φυσικοὺς χαρακτῆρας τῶν πολυτίμων λίθων, καὶ περιγράφει τὰ ἀσφαλῆσεν μίση πρὸς διάκρισιν τῶν διαφόρων εἰδῶν αὐτῶν. Ἡ γνῶσις αὐτῶν τῶν μέσων εἶναι τόσον ἀνεγκαιότερα, ὅσον ἡ τέχνη διαφθεῖρει παντοίως τὰ ὀρυκτὰ, πότε μὲν διαχωρίζουσα τὰ πέταλά των εἰς σχήματὰ διάφερα, πότε δὲ θερμαίνουσα αὐτὰ, καὶ ἄλλοτε πάλιν μεταχειριζομένη διάφορα μέσα· καὶ ἡ φύσις αὐτῆ αὐξάνει τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ διακρίνη τις τὰ ὀρυκτὰ δίδουσα εἰς αὐτὰ πολυποίκιλα χρώματα

και διαφόρους βαθμούς διαφανείας· ἀλλ' αὐταὶ αἱ διαφορὰὶ εἶναι περιστατικαί· ἢ φύσις παντὸς εἴδους, ἐκείνη ἣτις συνίσταται εἰς τὸ σχῆμα τῶν συστατικῶν μερῶν τοῦ σώματος, εἶναι ἀμετάβλητος· διὰ τὴν κρυσταλλοποιήσασθαι ἡμῶς οὕτως τοὺς χαρακτῆρας τῶν πολυτίμων λίθων, πρέπει νὰ διαχωρίσῃ τὰ πίταλάτων· εἶναι λιπὸν βιασμένον νὰ παρατηρῇ τοὺς πρώτους μόνου χαρακτῆρας, καὶ νὰ ἐξετάσῃ μὲ προσοχὴν τὴν σκληρότητα, τὴν εἰδικὴν βαρῦτητα, τὴν διπλὴν διάβλασιν τοῦ φωτός, καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν διὰ τῆς τρίψεως, ἢ διὰ τῆς θερμότητος. Εἰς αὐτοὺς τοὺς χαρακτῆρας ἐπιμένει κυρίως εἰς τὸ σύγγραμμιάτου ὁ Κύριος Ἄυτος, σύγγραμμα ἀναγκαῖον ἔχει μόνου εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐργάζονται τοὺς κλυττίμους λίθους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους οἵτινες μ' αὐτοὺς φοιτοῦνται.

§ β'. Συχνάκις ἀνανεοῦται τὸ μεταξὺ τῶν Χημικῶν καὶ Κρυσταλλογράφων πρόβλημα πρὸς διάκρισιν τῶν ὄρυκτων: οἱ μὲν, λέγουσιν ὅτι ἡ χημικὴ ἀνάλυσις εἶναι ὁ ἀσφαλῆστερος τρόπος· ἄλλοι πάλιν βεβαιοῦσιν ὅτι τοιοῦτος εἶναι, ἢ ἀκριβῆς παρατήρησις τῶν κρυστάλλων. Πολλῶν σωμάτων ἡ χημικὴ σύνθεσις διαφέρει καὶ μεταβάλλεται τὰ μέγιστα, ἐνῶ τὸ σχῆμα τῶν κρυστάλλων καὶ πολλαὶ ἄλλαι φυσικαῖται ἰδιότητες δὲν πάσχουσι κάμμιαν μεταβολὴν· ἀναμφισβήτητος εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις γίνεται ἓνα μίγμα ἀπλῶς μηχανικόν, μία παρεμβολή, νὰ εἶπω οὕτως, ἄλλοτριαν σωμάτων, μεταξὺ τῶν μερῶν τοῦ ἀληθοῦς κρυστάλλου, τὸ ὅπερ φυλάττει πάντοτε τὸ αὐτὸ σχῆμα ὡς νὰ μὴν εἶχαν ἐπέλθῃ τὰ ἀλλότρια σώματα. Εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν εἶναι βιασμένως τις νὰ ἀναγνωρίσῃ φαινόμενον περιέργον, κοῦτεσι τὴν ὑπερκρατοῦσαν δύναμιν, τὴν ὁποίαν σώματά τινα ἔχουσι διὰ τὴν μεταμορφῶσιν εἰς τὰ ἰδιά των σχήματα καὶ νὰ ὑποδουλέωσιν εἰς τὰς νόμους τῆς ἀποκρυσταλλώσεώς των ἄλλας ὕλας, αἵτινες ἔχουσι σχήματα καὶ νόμους ἰδιαίτερος, καὶ ὁποῖα εἰς τὸ γινόμενον μίγμα (εἴναι δύναται τις νὰ τὸ ὀνομάσῃ οὕτως) εἰσέρχονται μ' ἀσυγκρίτως πολὺ μεγαλυτέραν ποσότητι, ἀπὸ ἐκείνην τῆς ὕλης, τῆς ὁποίας τοὺς νόμους καὶ τὸ σχῆμα ἀναδέχονται. Τὸ παράξενον τοῦτο φαινόμενον περιέργως ἐξέτασεν ἤδη ὁ Κύριος Brandt, καὶ ἐκρυσταλλοποίησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὰ ἀποτελέσματα τῶν πειραμάτων του.

Ἀπὸ πρώτου εὗρεν ὅτι ἡ ἀποκρυσταλλώσις δύο ἀλάτων

σπανίως ἔχει τὸ ἴδιον σχῆμα, πλὴν ὅτε τὰ δύο ἀλάτα ἔχουσιν ἴτι κινῶν, συνέμιξε διάφορα ζεῖστα διὰ νὰ ἐξετάσῃ πόσον ὑποδουλέωσιν τ' ἄλλα εἰς τοὺς κρυσταλλοποιήσασθαι νόμους. Ἀπ' ὅλα ὁ ζεῖστος σίδηρος ἔχει εἰς βαθμὸν ἐξάιστον αὐτὴν τὴν δύναμιν, δύναται τις νὰ εἶπῃ, ὅτι φέρεται ὡς τυραννικὸς δεσπότης πρὸς τ' ἄλλα ζεῖστα. Ἀρκεῖ, παραδείγματος χάριν, εἰς διάλυσιν ζεῖστοῦ χαλκοῦ, καὶ ζεῖστοῦ σιδήρου ἢ πεσότης τοῦ τελευταίου νὰ εἶναι ἓνα δέκατον τῆς τοῦ πρώτου διὰ νὰ ἀποκρυσταλλώσῃ τὸ ὅλον εἰς σχῆμα ζεῖστοῦ σιδήρου· εἰς διάλυσιν ζεῖστοῦ ψευδαργύρου ἀρκεῖ ἓνα δέκατον καὶ ἡμίση ζεῖστοῦ σιδήρου, διὰ νὰ καθυποτάξῃ τὸ πρῶτον εἰς τοὺς νόμους του· εἴναι τέλος συμμίσχεται ἓνα τέταρτον ζεῖστοῦ ψευδαργύρου, καὶ τρία τέταρτα ζεῖστοῦ χαλκοῦ, προσέθεσις δὲ δύο ἢ τρία ἑκατοστὰ ζεῖστοῦ σιδήρου, τὸ ὅλον θέλει ἀποκρυσταλλώσῃ ὡς ὁ καθαρὸς ζεῖστος σίδηρος.

Τ' ἀποτελέσματα αὐτὰ εἶναι ἀληθῶς θαυμάσια, ὅταν μάλιστα ἐνθυμηθῇ τις, ὅτι τὸ συστατικὸν μέρος τοῦ ζεῖστοῦ χαλκοῦ, ἔχει σχῆμα ἀμβλυγωνίου παραλληλεπίπεδου ἀκανονίζου· τοῦ ζεῖστοῦ σιδήρου ἡμοειδοῦς ὀξείας· τοῦ ζεῖστοῦ ψευδαργύρου, ὀκταέδρου κανονικοῦ· καὶ ὅτι τὰ δεύτερα σχήματα εἶναι τῶσον διάφορα ὅσον καὶ τὰ μηχανικῶν χειρῶν. Μὲ πόσον τρόπον ὁ μικρὸς οὗτος ἀριθμὸς τῶν μορφοειδῶν, τοῦ ζεῖστοῦ σιδήρου, διατύπτεται ἐπιφανείᾳ μ' ἐπιφανείαν καὶ σχηματίζει τὸ γενικὸν κρυστάλλον χωρὶς νὰ παραχθῇ εἰς τὴν συνήθη τακτικότην, ἀπὸ τοῦ πολὺ μεγαλυτέρον ἀριθμὸν τῶν πάντῃ διαφόρως σχηματισμένων μερῶν τῶν ἄλλων σωμάτων; πῶς αὐτὰ εἶναι βιασμένα νὰ συνῆλθωσιν καὶ νὰ ἐπισωρευθῶσιν εἰς τὰ διαστήματα τῶν πρώτων χωρὶς κάμμιαν ἀναφορὰν πρὸς τὴν ἰδιάντων συνεκτικὴν δύναμιν; ἰδοὺ μυστήρια ἄξια τῆς σπουδῆς τῶν φυσικῶν, καὶ ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ πρόβλημα, τοῦ εἴναι πρέπει νὰ κατατάττωμεν τὰ ὄρυκτὰ διὰ τῆς χημικῆς ἀναλύσεως αὐτῶν, ἢ διὰ τῆς ἀποκρυσταλλώσεώς των.

§ 2.

Χ η μ ι κ ή.

§ α'. Ὁ Κύριος Stromeyer ἀναλύσεν τὸ τελευταῖον φθινοπώρον, εἰς φαρμακευτικὰς τινὰς παρασκευὰς, εἰς τὰς ὁποίας εὐ-

ρίσκειτο και ὀξειδίου Ψευδαργύρου, ἓνα νέον μέταλλον, τὸ ὁποῖον ὠνόμασε Κάδμειον. Ἴδου οἱ κυριώτεροι τῶν χαρακτῆρων του, τοὺς ὁποίους ἀντιγράφω ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίου Στρομεγιερ πρὸς τὸν Κύριον Herrmann εἰς τὰς 19. Ἀπριλίου 1818.

α'. Ὁ Κύριος Στρομεγιερ ἐκαθάρισε τὸ Κάδμειον εἰς μέταλλον λευκόν, ἔχον χρῶμα ἀνάλογον μ' ἐκεῖνο τοῦ κασσιτέρου και τοῦ Χρυσοῦ. Ἡ προσβολὴ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος δὲν διαφθείρει τὴν λάμψιν τοῦ μεταλλοῦ· αὐτὸ εἶναι μαλακτὸν.

β'. Ὅταν θερμαίνουσι τὸ Κάδμειον, κιτρινίζει, ἀποβάλλει τὸ ὀξυγόνον και ἀποκορμίζεται ἐνῶ θερμαίνεται. Δὲν χρωματίζει τὴν χρυσοκέλλαν· τὰ ὀξέα ἐνεργοῦσιν εἰς αὐτὸ ὡς εἰς ἀλκαλικὰ βᾶσιιν.

γ'. Ὅταν τὸ Κάδμειον εἶναι διαλυμένον, ὁ ὕδρογόνικὸς θειοῦχος τὸ κατακρημνίζει, και τότε ἔχει χρῶμα κίτρινου λαμπρόν.

Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι, ἂν και ὀλίγοι, ἀρκεῦσιν ὅμως πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι τὸ Κάδμειον ὑπάρχει, και συνιστᾷ τὸ 43. μέταλλον τῆς νέας Χημείας.

Ὁ ὕψος τοῦ Κυρίου Hermann ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Κύριον G. Lussac μικρὰν ποσότητα Καδμείου διὰ νὰ τὴν ἐξετάσῃ· αὐτὸς ἐνασχολεῖται ἤδη εἰς ἓνα ὑπόμνημα περὶ αὐτοῦ τοῦ μεταλλοῦ, και θέλει τὸ ἀναγνώσῃ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς συνελεύσεις τοῦ Πανεπιστημίου· ἐν καιρῶ θέλω κοινοποιῆσαι εἰς τὸν Δ. Ε. τὴν ἀνάλυσιν αὐτοῦ τοῦ ὑπομνήματος.

§. 3.

Ζ ω ο λ ο γ ι α.

§. α'. Ἡ ἐντεχνος φιλοπονία τῶν μελισσῶν και τὰ τεχνικὰ ἔργα των εἶναι γινώσκαι εἰς ὅλους. Ὅσοι ἀνέγνωσαν τὰ ὑπομνήματα τοῦ Ρωμούρου, εθαύμασαν βλέποντες τὰ διάφορα μέσα, ἐπίσης ἐπιτήδεια και πολυσύνθετα, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις ἐπέπειρεν εἰς τὸ ἀναρβίμητον πλῆθος τῶν μελισσῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας πληθύνουσι αἱ πεδιάδες μας, τὰ δάση και λιβάδιά μας. Ὁ Κύριος Βουάλκεναφ ἐπρόσθεσεν εἰς ὅσα ἠξεδύσαμεν ἤδη περὶ τῶν μελισσῶν πολλὰς ἄλλας νέας περιέργους παρατηρήσεις. Μεταξὺ τῶν πολλατάτων εἰδῶν τῶν μελισσῶν εὑρίσκειται ἓνα, τὸ ὁποῖον οἱ Ζωολόγοι ὠνόμασαν χάλικτον.

Ὁ κυριώτερος χαρακτῆρ του εἶναι ἓνας ὄγκμος χαραγμένος εἰς τὸν τελευταῖον κίρκον τοῦ ὑπογαστρίου τῶν θηλυκῶν. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους αἱ μέλισσαι ζῶσιν εἰς ἐταιρείαν· ἡ φωλεὰ των σκαμμένη εἰς τὴν γῆν ἔχει βάθος πέντε ἢ ἕξ δακτύλων, ἢ κοινωρεὶ πλεονάζως μ' ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἄλλας κοιλότητας, εἰς τὰς ὁποίας αἱ μέλισσαι καταθέτουσι τὸν γόνον των. Αὐταὶ τὴν νύκτα μόνον ἐργάζονται εἰς τὴν φωλεὰν των, τὴν δὲ ἡμέραν βόσκουσιν εἰς τ' ἄνθη και συναβροίζουσι τὸ μελιττώδες μέρος τῶν βοτάνων διὰ τὴν τροφήν των μικρῶν των.

Μεταξὺ τῶν χάλικτων δὲν εὑρίσκειται οὐδέτερον φύλλον· τὸ θῆλυ μόνον συνιστᾷ τὰ τρία τέταρτα τοῦ εἶδους και αὐτὸ μόνον ἐργάζεται. Ἡ μεγαλιτέρα φροντίς αὐτῶν τῶν ζωῶν εἶναι, τὸ νὰ φυλάττωσι μὲ προσοχὴν τὴν εἰσοδον τῆς φωλεᾶς των, διὰ νὰ μὴν εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν δολίως κἀνεὶν ἄλλο ζῶον παρὰ μόνον τὰ μέλη τῆς ἐταιρείας.

Πολλοὶ ἐχθροὶ ζητοῦν νὰ ἔμβωσι κρυφίως εἰς τὴν φωλεὰν τῶν μελισσῶν διὰ νὰ καταράγωσι τὴν μελιττώδη ζύμην των, ἢ διὰ νὰ καταθέσωσι τὰ ἰδιόματά των αἶα, ἐκ τῶν ὁποίων θέλουν γεννηθῆ μικρὰ ζῶα διὰ νὰ φάγωσι τὸν γόνον τῶν μελισσῶν.

Ὁ σκληρότερος ἐχθρὸς τῶν χάλικτων εἶναι ὁ ποικίλος σκορπιός, ζωῶνιον ἀπὸ τὴν γεννεὰν τῶν καρκίνων· αὐτὸς κἀμνει τὴν φωλεὰν του εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅπου και αἱ χάλικται, τὰς ὁποίας θανατώνει ἔταν αὐταὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν φωλεὰν των, κεντῶν αὐτὰς μὲ τὸ φαρμακερόν του κέντρον, και οὕτως τὰς φέρει εἰς τὴν φωλεὰν του πρὸς τροφήν του.

Ἐν Παρισίοις τῇ 18. Σεπτεμβρίου 1818.

Γιώσηπος Μ. Δούκας.

Περίποθητέμου φίλε Β—!

Ἴσως ἐνθυμᾶσαι ὅσα μ' ἔγραψες μίαν φορὴν περὶ τοῦ ἀνομοιοκαταλήκτου, και ἔτι δὲν εἶναι ἀχαμνὸν νὰ δοκιμάσωμεν, ἴσως κ' ἐμεῖς ἠμπορέσωμεν νὰ ἔχωμεν αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν εἰς περισσότερα ποιήματα, ἀφοῦ εὑρίσκειται και εἰς πολλὰ ἔθνηκά μας τραγούδια· ἀπὸ τότε ἔγινα κ' ἐγὼ προσεκτικώτερος εἰς τὴν ἀνομοιοκατάληκτον χειρουργικὴν τῶν λο-

γίου μας· αλλά μανθάνοντας, ότι οι υπερασπισταί της ζη-
τούν να απορρίξουν με την ολόγη το όμοιοκατάληκτον, ως
αΐθεός, βάρβαρον και δύσκολον, και να θεωροῦν, δὲν ἤξευ-
ρω διατί, ως νέαν εφεύρεσίν τους τὸ άνομοιοκατάληκτον, ἔ-
παρητηρώντας ένταυτῷ, ότι ως και ἡ άνομοιοκατάληκτη ρι-
χουργική τους ἔδειχνε πολλάνις μεγάλην και χουτρήν άνεπι-
τηδεύσῆτητα, και ἦταν παντάπασιν άνοση, άρχισα να ἔμπα-
τρόπου τινά με τὸν ἑαυτὸν μου εἰς πόλεμον· πότε να ὑπα-
πτεύωμαι, ότι ως και τὰ αἰσθήματά μου με άπάτοῦν, ἢ ότι
ἐγείρονται εἰς ἔμένα αἰσθήματα διόλου εναντία με ταῖς αι-
τιαῖστων· πότε πάλε να σοχαζώμαι, ότι εἶναι ενδεχόμενον
μερικὸι άνδρώποι, ἢ διὰ πρόληψαις, ἢ δι' άλλαις αιτίαῖς, να
κρίνουσιν τὴν καρδιάν τους χωρὶς καθόλου να τὴν ἐρωτοῦν, χω-
ρὶς να θέλουσιν να προσέξουσιν εἰς τὰ διάφορά της αἰσθήματα,
και να ἐξετάσουσιν τὸ διατί αὐτῶν τῶν αἰσθημάτων· ἐπιθυ-
μῶντας λοιπὸν να ἐλευθερωθῶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν στενοχωρίαν,
ἀποφάσισα να ἐξετάσω τὸ πρᾶγμα αὐτὸ και ἑαυτὸ, να θεω-
ρήσω τὴν φύσιν αὐτὴν τῆς ριχουργικῆς μας, τῆς όμοιοκατα-
ληξίας, τὴν άμοιβαίαν σχέσιν τους, και τὴν ἐπίβουάν τους
εἰς ταῖς ιδέαις και τὰ αἰσθήματά μας· πλὴν καθὼς ἐμπήκα
εἰς τὴν ὑπόθεσιν μ' ἐβάνηκε, ότι ἡ τέτοια ἐξέτασις προπαί-
τοῦσε πολλαῖς και διάφοραις γνώσασις, και σπουδὴν τοῦ άν-
θρώπου όχι ἐπιτόλαιην και περιορισμένην· διὰ τοῦτο βλέ-
ποντας εἰς τὸν Α. Ἑρμῆν (Ἄρ. 16. Σελ. 399. τοῦ 1817),
ότι καταφρονεῖται ἡ όμοιοκαταληξία, και εἰς τὸν φιλολογι-
κὸν τηλεγράφον (Ἄρ. 5. τοῦ ἐνεσ. ἔτους), ότι τὴν υπερασπί-
ζονται χωρὶς κανένα λόγον, αλλά μόνου με τὸ „καταφρο-
νήσας τοῦ όμοιοκαταλήκτου, ως άναξίου τῆς
καλῆς και ἑναρμονίου γλώσσης τῶν Ὀμήρου
και Σοφοκλέους άπογόνων“ και με τὸ „εἰς τὴν
Γαλλίαν τὴν ἔσυνείθισαν και τὴν ροσιμεύον-
ται· ὁ Βολταῖρ τὴν λέγει άφευκτον κακὸν εἰς
τὴν ριχουργικὴν τῶν Γάλλων“ δὲν ἠπόρεσα να
μὴν θαυμάσω, και δίχως να θέλω άρχισα να σοχαζώμαι
τὰ ἐξῆς, ἀλισμονῶντας τὸν καθαυτὸ μου σκοπόν.

Ἡ όμοιοκαταληξία, ἂν και εἰς τόσον ἐξευγενισμένα ἔ-
σοφά ἔθνη δὲν ἦταν άρεσῆ και συνειθισμένη, εἶναι ὅμως εἰς
ἑμᾶς· οἱ καλλίτεροί μας ποιηταί τὴν ἐμεταχειρίσθησαν, και

τόσον τὴν ἔσυνείθισαμεν, ὥστε, ἂν εἰς κανένα εἶχον τῶν πε-
ρισσοτέρων μας τραγουδιῶν παραμεληθῆ, ἢ δὲν ἐπιτύχη, ὁ
κόσμος εἰς πολλὰ μέρη τῆς πατρίδος μας λέγουσιν.

ἀπὸ τὴν πόλιν ἔρχομαι, και εἰς τὴν κορφή κανέλλα

καὶ ἂν δὲν σ' ἀρέσῃ ἡ μέση μου να σ' τὴν ἐπελεκήσω
ἢ κανένα παρόμοιον γελοῖον εἶχον· τὸ ἀναξία τῆς κα-
λῆς και ἑναρμονίου γλώσσης τῶν άπογόνων
τοῦ Ὀμήρου και Σοφοκλέους, όχι μόνου δὲν εἶναι
εὐλόγος λόγος εναντίου της, αλλά μάλις δειχνει και διόλου
παράκαιρην και ἀξίωμαεπτὴν ἔπαρσιν, κ' ένταυτῷ ἴσως με-
γάλην άγνωσιαν τῆς μορφῆς τῆς ριχουργικῆς τῶν παλαιῶν και
τῆς ἐδικῆς μας, και τῆς διαφορᾶς τῶν κυριώτερων σημερινῶν
γλωσσῶν· και διὰ να καταφρονήσῃ τινὰς μίαν τέτοιαν συν-
ήθειαν, ἔπρεπε να εὔρη εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν πραγμά-
των πολλοὺς και ἰσχυροὺς λόγους εναντίου της, και δι' αὐ-
τῶν να καταπέσιγ τοὺς ἀπρόληπτους και φίλους τῆς ἀλήθειας·
να τὴν καταφρονήσῃ ὅμως διὰ δημοσίας κηρύξεας ἀπλῶς ἔ-
δίχως κανένα λόγον, ἐνῶ δὲν μᾶς ἔχη μῆτε καν προκατα-
πεισμένους περὶ τῆς ἀλήθειας και τῆς ἀξιολογότητος τῶν γνω-
μῶν του, τοῦτο δὲν εἶναι ἐπαινετὸν· ἐπειδὴ ὅποιος με τέ-
τοιον τρόπον καταφρονεῖ τοῦ γένους του ταῖς συνήθειαις, δει-
χνει πρὸς ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς του καταφρόνησιν, και ότι θέ-
λει να φαινεταί κατὶ ξεχωριστὸν πρᾶγμα, και ἀνάτερος τῶν
λοιπῶν· δειχνει και κοντὰ εἰς ἄλλα πολλὰ μεγάλην άγνωσιαν
τοῦ πῶς τὰ ἔθνη κρίνουσιν, ἢ διορθῶνουσιν ταῖς βάρβαραις, κα-
καῖς, και βλαβεραῖς συνήθειαις, και ἀκολουθῶσιν ότι ποτὲ δὲν
δὰ ἠμπορέσῃ να ἐνεργήσῃ πρὸς τὸ καλλίτερον· ἢ πρέπει τά-
χι οἱ προκομμένοι, ὄντας φρουσχωμένοι ἀπὸ τὴν ιδέαν, ότι
πάχα οἱ ἄλλοι εἰς κανένα πρᾶγμα δὲν σοχαζόνται, μῆτ' αἰ-
σθάνουσαι σάν αὐτοὺς, να καταφρονοῦσιν ταῖς συνήθειαις τοῦ
γένους των μόνου διότι εἶναι συνήθειαις· όχι ἀναμφισβῶως,
ἂν εἶναι ἀληθινοὶ προκομμένοι· αὐτοὶ ζοῦσιν διὰ τὸ γένος και
εἰς τὸ γένος· γνωρίζουσιν, ότι ἔχει και πολλαῖς σωτηριῶδεις
συνήθειαις· βλέπουσιν και με λύπην τους ανέκφρασθιν ταῖς κα-
καῖς του, και πασχίζουσιν, δίχως να ζητοῦν κλημίαν διαφο-
ρᾶν ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν τους, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὴν βαθειάν
σπουδὴν τοῦ ανθρώπου και τῶν ἐθνῶν, ταῖς πρώταις να ταῖς
ερεῖνουσιν περισσότερο, και ταῖς δεύτεραις βαθμῆδὸν να ταῖς

αδυνατίζουν αμέσως, ή έμμέσως κατά τήν φύσιν τών πραγμάτων και τοῦ ἀνθρώπου, έως νά παύσουν και μέ τήν ὀλότη.

Αὐτά και ἄλλα ἀνάλογα μ' ἔδωσεν ἀφορμήν νά συχασθῶ τὸ καταφρονήσας τοῦ ὁμοιοκαταληκτουκτλ. ή δὲ ὑπερόπιστίστου μ' ἔφερε σχεδόν εἰς ἕκασιν· αὐτὴ μ' ἐφαίνονταν γεννημα τῆς ἀληθμονησίας, ὅτι ή γλώσσα μας δὲν εἶναι ή Φραντζέζικη, μήτ' ἐμεῖς Φραντζέζοι, και ἀκολουθῶς ὅτι δὲν εἶχε τόσον δικαίωμα νά εἶναι ὑπερασπισίς, ὅσον νά εἶναι τὸ ἐναντίον· οἱ Φραντζέζοι τήν συνειθίζουν, και ὁ Βολταῖρ τήν νομίζει βαρύν, πλὴν ἀναγκαῖον ζυγόν, καλοτυχιζοντας πάρα πολὺ τοὺς Ἑγγλέζους, ὅτι ἔχουν και τὸ ἀνομοιοτέλευτον, ἐνῶ συνειθίζουν και τήν ὁμοιοκαταληξίαν, και δοξάζει, ὅτι οἱ ρίτσιοι θὲ νά εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖοι εἰς τὰ τραγικά θάνατα· λοιπὸν ἐμεῖς δὲν πρέπει νά μεταχειρισθῶμεν και τὸ ἀνομοιοτέλευτον· αὐτὸς ὁ πολυμῆρς σύλλογισμὸς μ' ἐφαίνονταν τόσον ἐναντίος εἰς ὅλων τῶν αἰώνων τήν λογικὴν, ὡς ἂν ἦταν δυνατόν νά ἀληθεύη και νά ἔχη ὀρθότητα, ἔπρεπεν ἀναγκαίως, ή νά φηισθῆ μία καινούρια λογικὴ παντάπασι διαφορετικὴ, ή νά ἀλλοιωθῆ μέ τήν ὀλότη τὸ λογικὸν τῶν ἀνθρώπων· τελευταῖον ἀναγκασθῆκα νά συμπεράνω, ἔτι ἂν και αὐτὴ ή ὑπεράσπισίς τῆς ὁμοιοκαταληξίας πραγματικῶς ἔδινε περισσότερην δύναμιν εἰς τὴν ἐναντίουστῆς, ὁ σκοπὸς τῆς ἔμως, διὰ τήν ταύτισιν τῆς ἐδικῆς μας γλώσσας μέ τήν Φραντζέζικην και δι' ἄλλαις ἀνάλογαις παραδρομαῖς, ἐνδεχόμενον νά ἦταν ὁ ἕξῆς· ἂν οἱ Φραντζέζοι δὲν νοσιμεύονται τὸ ἀνομοιοτέλευτον, ἐπειδὴ ἐσυνειθίσαν τήν ὁμοιοκαταληξίαν, μήτ' ἐμεῖς λοιπὸν, ὅπου συνειθίζομεν τήν ὁμοιοκαταληξίαν, δὲν θά ἴμπορέσωμεν, μήτε πρέπει νά νοσιμευθῶμεν και νά μεταχειρισθῶμεν τὸ ἀνομοιοτέλευτον.

Ἄφου ἐκατέρωθως νά φέρω εἰς αὐτὴν τήν μορφήν ὅλα τὰ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ὑπὲρ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἀναφερόμενα, ἐπατάλαβα, ὅτι ή ψυχὴ τρόπον τινὰ ὅλης τῆς ὑπερασπίσεως εἶναι αὐτὴ ή ὁμοιοκαταληξία εἶναι πρᾶγμα συνειθισμένον, ἀλλὰ τὰ συνειθισμένα δὲν πρέ-

πει νά παραβαίνονται, λοιπὸν κἀνθὺς δὲν πρέπει νά τήν κατακρίνῃ, μήτε τὸ ὁμοιοτέλευτον νά ἐγκρίνῃ· και κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπληροφορήθηκα, ὅτι τῶντι και ή δύνα ή γνώμαις εἶναι διόλου ἐναντιαίς· ἐκείνης ή καθυγὸ βάσις ἦταν· ταῖς συνήθειαις, ὅταν και χωρὶς λόγον δὲν μὲ φαίνονται καλαῖς, ταῖς καταφρονῶ· και αὐτηνῆς ή συνήθειαις καλαῖς, και νά μὴν παραβαίνονται· πλὴν τάχα, ἂν ή συνήθειαις, ὡς συνήθειαις ὅπλως, δὲν πρέπει νά καταφρονῶνται· πρέπει ἄρα γε διὰ τοῦτο και ὅλαις ή συνήθειαις, διότι εἶναι συνήθειαις, νά θεωροῦνται και ὡς καλαῖς, και ἀπαράβατα νά ταῖς ἀκολουθοῦμεν; δὲν ὑπῆρξαν, ή εἶναι ἀδύνατον νά ὑπάρξουν εἰς ἓνα ἔθνος συνήθειαις ἐναντιαίς εἰς τήν ἀληθινὴν του ζωὴν, εἰς τήν ἐλεύθερην ἀρμονικὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν ἀνθρώπων δυνάμεων, εἰς τὴν καλλιέργειάν του; τέτοιας συνήθειαις ἔπαυσαν, εἶναι δυνατόν νά παύσουν, και πῶς; ὅλον τὸ ἔθνος ἔξαρνα και διὰ μᾶς γνωρίζει τήν βλάβη τους, και ταῖς καδικάζει; ή καταρχὰς μένον ἓνας, ή ὀλίγοι, οἱ ὅποιοι βλέποντας, ὅτι εἶναι συμφέρον ὡς πρὸς μερικαῖς συνήθειαις, ἔχι μόνον ταῖς πρώταις και μακρυναῖς των αἰτιαῖς, ἀλλ' αμέσως και αὐταῖς ταῖς ἴδιαῖς νά πολεμήσουν, και ὑποτασσόμενοι εἰς ἐκείνην τήν ἐσωτερικὴν, τήν θείαν και ἀνεξήγητην φωνήν, ὅπου λέγει εἰς κάθε ἀδιάφορον, ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς, ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ ἀληθινὸν πρὸς τὰ καλὰ ἔρωτα, και ἀφηφώντας ὅλαις ταῖς ἀνθίσεσιν τῶν ὑπερασπιστῶν τους, ἔδειξαν εἰς ὅλον τὸ ἔθνος τὸ πῶς και διατὶ αὐτὴ, ή ἐκείνη ή συνήθεια εἶναι βλαβερὴ, και μετὰ ταῦτα κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἐγνώρισε και τὸ ὅλον τῶν λόγων τους τήν ὀρθότητα ή ἀλήθειαν, και ἔπαυσεν ἀκολουθῶς και ή συνήθεια; πῶς τοῦτο ἴμποροῦσε ν' ἀκολουθήσῃ, ἂν ἔπρεπεν ή συνήθειαις ἐν γενεῖ νά θεωροῦνται ὡς καλαῖς και ἀπαράβαταις, και νά μένουν ἀνεγγικταῖς; ὡς ἐνθυμηθῶμε πῶς ἐσυνήθιζαν εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα οἱ δασκάλοι μας, ὡς και εἰς τήν τρυφερώτατην ἡλικίαν, νά μεταχειρίζονται ἐναντίον μας, διατὶ δὲν ἴμποροῦσαμε ν' ἀλλάξωμεν ὅλην μας τήν φύσιν, ἐκεῖνα ὅλα τὰ τρομερὰ βασάνα, ὅπου ἴμποροῦσε νά ἐπινοήσῃ ή πλέον βίβρακη και σκληρὴ ἀπαυθροπία, και ὅτι μερικοὶ ἐχαίρουνταν κη-

λας, όταν ἐμάθηναι τίποτα νέους τρόπους ἢ ὅσους ἐμεταχειρίζονταν εἰς τὰ δημόσια κολαστήρια πρὸς φανερόσιν τῶν κακοεργῶν· ὡς ἐνθυμηθῶμε τὸ πόσον ἐσυνειθίζαμεν νὰ καταφρονῶμεν τὴν γλώσσαν μας, καὶ νὰ ἐκθειάζομεν ὡς φασήριαι, ὡς πᾶνσοφους, καὶ ὡς ταῦντι ἀξιόους ἀπογόνου ἐκείνων τῶν Ἑλλήνων! ὅσους δὲν ἤξευραν ἄλλο τίποτα, ἀλλὰ μόνον νὰ παίζουν, ὡσάν αὐτόματα, μὲ ξεραῖς ἑλληνικαῖραις, καὶ μὲ ταῖς ὀνομαζόμεναις πτώσαις, καὶ ἠμποροῦσαν νὰ συνδέτουν μόνον ἀπὸ αὐτὰ τὰ δίχως νόημα γραφομένας, φολιζουτάςτα μὲ ἡλιοφειγγῆ ἢ πρόσωπα, καὶ μὲ κατασπαζόμενα κράσπεδα, καὶ ἴχνη πανεκλάμπρων ποδῶν· ἀκόμα ὡς προχθές ἐσυνειθίζαμεν νὰ μὴν ὑποφέρωμεν νὰ μᾶς εἰποῦν κανένα ἐλάττωμάμας· νὰ ἐπιθυμῶμεν νὰ μὲν κερκρον, νὰ μὴν τὸ γνωρίζωμεν, ἢ νὰ τὸ νομίζωμεν ἀρετὴν καὶ προτέρημα· νὰ νοσμεύομασθε ἐπαίνοους εἰς ὅσα μᾶς ἐχρειάζονταν συμβουλαῖς, καὶ αὐτὶ νὰ δέχομασθε μὲ προθυμίαν τοὺς λυπηροὺς, ἀλλὰ σωτηριώδεις λόγους φρονίμων καὶ καρδιακῶν φίλων τοῦ κοινῆ καλοῦ, νὰ τοὺς μέμφομασθε, καὶ νὰ κροτοῦμεν ἐξεναντίας ὅσους μᾶς ἐσάρεναν ἀρθονα ἀνεμάδεις ἐπαίνοους, ὅτι εἴμασθε, εἴμασθε!!! καὶ ἀδιαφοροῦσαν διὰ τὴν πραγματικὴν ὠφέλειαν, ἔχουτας κύριον σκοπὸν τὴν δεξιόστανους, καὶ νὰ γυνοῦν ἀρεστὶ εἰς τὸ κοινόν, ἐνῶ ὅσον τὸ κατ' αὐτοὺς πάρα πολὺ τὸ ἐέλαπταν· πῶς λοιπὸν δὲ νὰ ἐλευθερονομάσθων ἀπὸ τέτοιαις ὀλεθριαῖς συνήθειαις, ἂν ὁ λόγος τῆς ὀνομασίας τῶν ἦταν καὶ ὁ λόγος τῆς καλοσύνης καὶ τῆς ἀποδεικτικότητός των, καὶ τῆς καταδικάσεως ὅλων τῶν ἐναντίων τους; ἢ ἀρῶ εἶναι συνήθειαις καὶ κακαῖς καὶ καλαῖς, εἶναι ἀράγε ὅλαις ἢ πρώταις ἢ δεύτεραις τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ δυναμείας; πῶς ἠμποροῦμεν νὰ ταῖς γνωρίζωμεν καὶ νὰ ταῖς διακρίνωμεν; πῶς γυνοῦνται; τί σχέσιν ἔχουν μὲ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅλον τὸ ἔθνος; πῶς, πότε, καὶ ποῖαις εἶναι δυνατὸν καὶ ὠφέλιμον νὰ πολεμηθῶν καὶ νὰ παύσων; ἀκολουθῶν τὰ πράγματα δὲν πρέπει νὰ τὰ ἐγκρίνωμεν, ἢ νὰ τὰ κατακρίνωμεν, διότι εἶναι συνειθισμένα, ἢ ἀσυνήθιστα, ἀλλὰ νὰ τὰ ἐξετάζωμεν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, εἰς ὅλαις ταῖς δυναταῖς σχέσιναις των, καὶ τότε ν' ἀποφρασιζώμεν· καὶ ἂν εἰς τοῦτο δὲν εἴμασθε ἱκανοὶ, καὶ μᾶς λείπουν τὰ ἀπαιτούμενα, ἢ νὰ σα-

καίνομεν, ἢ καὶ μὲ περισσώτερην συσχολὴν νὰ κηρύττωμεν ταῖς γνώμας μας.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἀνάλογα ἐσοχάζομεν, ἀφοῦ εἶδα τὰ εἰρημένα κατὰ καὶ ὑπὲρ τῆς ὀμοιοκαταληξίας· κ' ἐνῶ ἤθελα νὰ γυρίσω εἰς τὸ ἀντικείμενόν μου, δὲν ἤξεύρω πῶς, τὸ κύριος τοῦ Βολταῖρ, ὁ φόδος του νὰ μὴν ὀλιγωσεύσῃ τὴν ἡδονὴν τῶν συμπατριωτῶν του ἐγειραν πάλε διαφόρους σοχασμοὺς εἰς τὸ κεφάλιμου· ὁ Βολταῖρ ἤξευρε πολλὰ καλὰ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο τὴν κλίσιν τῶν ὀμογενῶν του, καὶ τὸ τί ἀκολουθεῖ εἰς ὅλην τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἠμποροῦμεν νὰ σοχασθῶμεν τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὸν ἐδικόν μας ὑπερασπιστὴν τῆς ὀμοιοκαταληξίας; ὄχι ἀναμφισβότως, ἐπειδὴ τίποτα δὲν ἀναφέρει διὰ τὰ τόσα ἔθνηκά μας ἀνομοιοκατάληκτα τραγοῦδια, ἔτι λογῆς εἶναι καὶ σχεδὸν ὅλα, ὅσα ἐσύναξεν ὁ Ηαχθηαυσον· ἐπειτα εἶναι τάχα ἀπολύτως τὸ κύριος ἐνός μεγάλου ἀνδρός ἰσοδύναμον μὲ ὅλαις ταῖς ἐξέτασαις καὶ ἀπόδειξαις τῆς ἀλήθειας, ἢ τοῦ ψεύδους; εἶναι καλὸν καὶ συμπερον οἱ σοφοὶ καὶ οἱ προκομμένοι τῶν ἔθνῶν νὰ ἔχουν κανένα εἰς ὅλα τοὺς τὴν ἡδονὴν τοῦ ἔθνου των ἢ τῶν προϋχόντων του, καὶ μὴ φοβοῦνται τόσον νὰ μὴν τὴν ὀλιγωσεύσων πρὸς καιρὸν; καὶ ὁ ἴδιος Βολταῖρ ἀκολούθησεν ἀράγε εἰς ὅλα του αὐτὸν τὸν κανόνα; ἂν εἰς τὴν Φράντζαν οἱ προϋχοντες καὶ οἱ αὐλικὸι τοῦ Παρισιοῦ δὲν εἶχαν τόσον ἐπίβρῃαν εἰς τὰ τῶν προκομμένων, τί εὐθυσιν δὲ νὰ ἐλάμβανεν ἢ καλλιέργεια τοῦ ἔθνους; δὲν εἶναι ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίβρῃαν τοῦ ἔθνους; καὶ τῶν προκομμένων του κἀμμία διαφορὰ μεταξύ τῶν φητισμένων ἔθνῶν; ποῖα τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα; καὶ διατί ἐμεῖς μόν ἕνα σοφὸν ἔθνος νὰ δέλωμεν νὰ μιμοῦμασθε καὶ νὰ ἔχωμεν παράδειγμα;

Εἶναι περιττὸν ἀναμφισβότως νὰ σ' ἐπέσω τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐκατάντησα νὰ μακρυνθῶ τόσον ἀπὸ τὸ καθαυτὸ ἀντικείμενόν μου· ἤξευρεῖς πολλὰ καλὰ τὸ πόσον μερικὸι λόγοί μου δείχνονται ἀψήφοι, ἢ καὶ καταφρονηταὶ ὄχι μόνον ἀπλῶς ὠφελιμοτάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν σωτηριώδεστων συνηθειῶν, χωρὶς ταῖς ὁποῖαις ἢ ἔθνοσος εἶναι ἀδύνατη, ἀκολουθῶντας τυφλῶστα ὅλαις ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν πρὸ καιροῦ κατατρεκτῶν αὐτῶν τῶν συνηθειῶν, μὴν προσέχοντας καθόλου εἰς τὴν τωρινὴν τῆς σοφῆς Ευρώπης κατάστασιν, καὶ

εἰς ταῖς γνώμαις τῶν περιφρονητέων φιλοσόφων, καὶ μὴ ὄντας ἱκανοὶ νὰ ἰδοῦν μίτη ἰσχυρικῶς, μίτη ψυχολογικῶς τὴν μεγάλην ἀφελειάν τους, καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς παύσεώς των, ἐνόσω δὲν μεταβλήθῃ τοῦ ἀνθρώπου ἢ φύσις, ἐνόσω ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος· καὶ τὸ παραξενώτερον, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀφελήσια καὶ καταφρόνησις θεωρεῖται ἀπ' ὅχι ὀλίγους, εἰς ἡ βέλτεροι μαρτυρία, καὶ ὁ μεγαλοφρονότατος κήρυκας σοφίας βαυβύτατης καὶ μεγάλης ὑπεροχῆς ἀπὸ τοὺς λοιποὺς, ἂν καὶ πραγματικῶς ἀκολουθῇ πολλάκις ὅλον τὸ ἐναντίον· ἠξέυρη ἐπίσης μὲ ποῖον ὀλέθριον κολακευτικόν, καὶ ἔτσι νὰ πῶ δημαγωγικόν τόνου μερικοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς νομιζομένους λογίους μας διατὶ ἀξιοῖναι νὰ διαβάσων εἰς κήρυγμα ζήτην γλώσσων δύο τρία βιβλία, ἢ τίποτε ἐφημερίδας, ἢ καὶ νὰ διατρέψων ἀπλῶς εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην μερικοὺς χήρους, πασχίζων νὰ κλείσων τὰ μάτια μας εἰς ὅσα βασύμην ἀχαμνῆς δρόμους καὶ κινδυνάσεις· νὰ κρύβων εἰς τὸ ἴσω τερικόν τοῦ ἔθνους μας ὄλαις ταῖς ἠθικαῖς του ἀσθενείαις, ἢ νὰ τοῦ ταῖς δείχνων, ὡς τὰ μόνα καὶ βέβαια σημεῖα τῆς τελειστάτης ὑγείας του, καὶ καταφέρωνται σχεδὸν μὲ ἀγροτήτητα, ὡς κατὰ μισογενῶν, ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι γνωρίζωντας καὶ εἰς τὸ φυσικόν καὶ εἰς τὸ ἠθικόν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἔποιοι κρύβει τὰ πάθη του δὲν ἰατρεύεται, καὶ ὅποιοι δὲν τὰ αἰσθάνεται καταντῆ εἰς ἀπελπισμένην κατάστασιν, προσπαθοῦν νὰ μᾶς κήρουν προσκετικῶς εἰς ὅσα πρέπει νὰ θεραπεύσωμεν καὶ νὰ διτρώσωμεν· πῶς λοιπὸν ἠμποροῦσα, δι' αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια, νὰ μὴν χάσω, εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, τὴν σειράν τῶν σοχασμῶν καὶ τῶν συλλογισμῶν μου, καὶ νὰ μὴ ἀλησμενήσω τὴν καθαυτοῦ σκοπόν;

Ὡς τόσον ἀφοῦ τρόπον τινὰ ἐπιλαυέθικα εἰς τόσον διάφορα ἀντικείμενα, ἔξαναγύρισα εἰς τὸ περὶ χειρουργικῆς καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας, καὶ διὰ νὰ βαδίσω ὁπωσοῦν ἀσφαλέςτερα, ἔκρινα ὀφελίμων νὰ ἐπιμελετήσω μὲ προσοχὴν μερικὰ ἀναγκαῖα εἰς τοῦτο μαθήματα, τὴν Ψυχολογίαν π.χ., τὴν Γενικὴν Γραμματικὴν, τὴν Λισθητικὴν, καὶ νὰ διαβάσω κάμποσαις μονογραφίαις περὶ διαφορῶν ἀντικειμένων αὐτῶν καὶ ἄλλων ἀναλόγων ἐπιστημῶν· καὶ ἀφοῦ μετὰ τὴν μελέτην αὐτὴν ἐθεώρησα τὸ πρᾶγμα, κατὰ τὴν δυνάμιν μου, κ' ἔξε-

τασα διάφορα εἶδη ἀπλῶν καὶ συνθέτων ὁμοιοκαταλήκτων σχῶμας εἰς διάφορα εἶδη τῆς ποιητικῆς, μεταβάλλουτας τοὺς ἰδίους καὶ εἰς ἀνομοιοκατάληκτους χωρὶς· ἄλλῶς τὸ νόημα, ἐνόμισα, ὅτι ἡῦρα λόγους κάμποσου ἰσχυροῦς ὑπὲρ τῆς ὁμοιοκαταληξίας, ὅχι ὁμως, ὅτι εἶναι καὶ ἡ ἀφελήσια συνθήκη τῆς χειρουργικῆς μας, χωρὶς τὴν ὁποῖαν αὐτὴ ὅχι μόνον χάνει καὶ τὰ θελητήρια καὶ τὴν δυνάμιν της, ἀλλὰ καταντῆ καὶ ἀπαράλληκτη μὲ τὸ πεζογραφικόν, καθὼς ἐνδεχόμενον μερικοὶ νὰ τὸ δοξάζων· καὶ ἀκολουθῶς ἐσυμπέρασα, ὅτι δὲν πρέπει μίτη τὴν μίαν, μίτη τὴν ἄλλην νὰ ἀποβίλωμεν· μὲ ὅλων ὁποῦ, ἂν ἔκρινε τινὰς τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὰ περισσότερα ἀνομοιοκατάληκτα τῶν λογίων μας, ἦταν, μὲ φαιίνεται, πολλὰ δύσκολον νὰ μὴν τὰ καταδικάσῃ· πλὴν ἢ εἰς αὐτὰ προφανέστατη παράδεισις τῶν κανόνων τῆς γλώσσας, καὶ ἢ παντελῆς ἀγνοια τῆς χειρουργικῆς μὴ φανερόνους τῆς ἀνομοιοκαταληξίας τὸ ἄνοσον, ἀλλὰ τὴν ἀνεπιτηδεύτητα καὶ τὴν ἀτεχνίαν αὐτῶν δὲ τῶν ποιητῶν μας, δὲν εἶχαν ἡμῶν ἰσχύν κατὰ τοῦ ἀνωτέρου συμπεράσματός μου· καὶ διὰ τοῦτο ἐμελετοῦσα νὰ βάλω εἰς τάξιν τὰ ὅσα ἐσχημάθικα περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, νὰ σὲ τὰ κρίνω καὶ τὰ θεωρήτης κ' ἐσὺ; καὶ ἂν τὰ ἐγκρίνης ὡς ἱκανὰ νὰ παρακινήσων τοὺς ἀξίους εἰς τοῦτο ὁμογενεῖς μας νὰ ἐξετάσων τὸ πρᾶγμα ἐκτενέστερα καὶ βαυβύτερα, νὰ τὰ κρίνης εἰς τοὺς ἐκδότας τοῦ Ἐρμού διὰ νὰ τυπωθῶν, ἂν καὶ αὐτοὶ τὰ εὑρίσκων ὅχι παντάπασι περιττὰ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπόπτεῦομενον πάντοτε, ἠέπως εἶμαι ἀπατημένος εἰς ταῖς κρίσεις μου, ἢ μήπως δὲν ἴπιτυχα τὴν οὐσίαν τοῦ προβλήματος, καὶ φοβούμενος νὰ μὴν φανῶ κ' ἐγὼ ἐπίσης ἀξιόμειμπτος εἰς ὄλους τοὺς φρονίους, καθὼς μερικοὶ, ὁποῦ θαρροῦν κήνενα παιχιδάκι νὰ ἰποτεινῶνται εἰς τὸ κοινόν, καὶ νὰ τεινάζωνται εἰς τὴν μείση κήνοντας, κατακρίνοντας καὶ συμβουλεύοντας μὲ ῥίψεις φιλοσοφικωτάτων βλεμμάτων, καὶ μὲ ἐνατενίσεις φιλοσοφωτάτων ὁμμάτων περὶ πραγμάτων πολὺ ἠνωτέρων τῆς δυνάμεώς των, διὰ τοῦτο ἐζήτησα νὰ εὑρεθῶν καὶ τίποτε νεώτεροις γνώμαις, ἢ πραγματεῖαις σοφῶν Ἑσσησίων περὶ τῆς φύσεως τῆς ὁμοιοκαταληξίας.

Πρῶτον ἡῦρα μερικὰ εἰς τὸν δευτερον τόμου τῶν Ἐσσησίων τῆς φιλοσοφίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τοῦ Ἰσθῆν τὰ γ

πλήν δὲν ἦταν τόσον ἀνάλογα μὲ τὸν σκοπὸν μου, ἐπειδὴ τὸ ἀντικείμενόν του δὲν τὸν ἐσυγχωροῦσε νὰ ἐξετάσῃ εἰς πλάτος τὸ πρᾶγμα, καὶ διὰ τοῦτο λέγει ἀπλῶς μόνον καὶ ἢ ἐπισηροφῇ τῶν ἰδίων ἤχων προξενεῖ ἡδουήν, δίχως νὰ ἐξετάσῃ ἀνεπτυγμένα τὸ διατί· μετ' ὀλίγου μ' ἐβελεν ὁ φίλος μας Ψ., μαζὴ μὲ τὴν σημείωσιν καὶ ποῦ ὁ περιφίμος Herder ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἴδιου ἀντικειμένου, τὴν ἀξιολογὴν μουδρογραφίαν τοῦ Schütze τὴν ἐπιγραφομένην Versuch einer Theorie des Reims nach Inhalt und Form· καὶ ἀφοῦ τὴν ἐδιάβασα δύο καὶ τρεῖς φορὰς μὲ ὅσῃν ἡμποροῦσα προσοχὴν, ἐδικαιολόγησα τὴν ὑπόφάν μου καὶ τὴν συζολὴν μου, καὶ εἶδα, ὅτι ἦταν πολὺ χρησιμώτερον νὰ κωιποιοῦν τὰ κυριώτερα τῆς θεωρίας τοῦ Schütze, παρὰ νὰ ἀπασχολῆσω τοὺς ὁμογενεῖς μου μὲ τοὺς ἐδικούς μου τοὺς σοχασμούς· ἐπειδὴ ἐφοῦ ἀναγνώσων τὰ τοῦ Schütze, ὅσοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐξετάσων βασίμως αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἡμποροῦν νὰ λάβουν νόξιν, καὶ νὰ θεωρήσων τὴν ἐδικήν μας σιχουργικὴν καὶ ὁμοιοκαταληξίαν πολὺ ἀκριδέστερα καὶ ἐρθευτερα· μὲ ὅλον τοῦτο δὲν ἤξεύρω εἰς ποίαν μικροπρεπέστην ἀδυναμίαν εὑρέθηκα, καὶ μὲ ἤρθεν ἡ ἰδέα, νὰ μαζῶζω ὅσα περὶ τούτου ἐδιάβασα καὶ εἰς ἄλλους, νὰ τ' ἀνακατώσω μὲ τοῦ Stevard, τοῦ Schütze, καὶ μὲ ὅσα μ' ἐκαταίθαιναν κ' ἐμένα, νὰ φτιάσω ἕνα παρδαλὸν καὶ ἀσύστατον ὅλον, καὶ νὰ τὸ προσφέρω εἰς τὸ κοινὸν ἀδιάντροπον ἀδιάντροπον καὶ ἀσυνείδητον ἔπαρσιν, ὡς γέννημα ἐδικόν μου· ἀλλ' εὐθὺς αἰσθάνθηκα μέσα μου σὺν ἑνῶν ἄλλον ἐαυτόν μου καὶ μ' ἐπιπληττεν ἀσχηρότατα τὰ ἐξῆς· πῶς δὲ ἢ αὐθαδεύασης νὰ δευχθῆς ἀλλοιώτιμος ἀπ' ὅ,τι εἶσαι; νὰ ἀνηθῆς τὴν αὐτενέργειάν σου ἰδιοποιούμενος τὰ τῶν ἄλλων; ἀθλιε! καὶ νομίζεις, ὅτι ὅλη τοῦ κόσμου ἡ ἐξωτερικὴ δόξα ἡμπορεῖ νὰ ἰσοβαρήσῃ μὲ αὐτὴν τὴν ἐν συνειδήσει ἀρνήσιν τῆς αὐτενέργειας καὶ αὐθυπαρξίας σου! πισεύεις, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ὑπαρξῇ ἀληθινὴ δόξα, ὅταν δὲν εἶναι γέννημα ἐδικόν σου, ὅταν δὲν ἔχῃ τὴν βάσιν καὶ τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς μέσασου! πῶς τολμᾷς νὰ

καταφρονῆς τόσον τὸ γένος σου, ἀπατῶντας τὸ μὲ τέτοιον τρόπον, καὶ νὰ ζητῆς ἔπειτα εἰς αὐτὸ τὴν δόξαν σου; ἢ εὐχαρισεῖσαι, μικροπρεπέστατε! ἀπὸ τῶν ἀπατημένων τὴν δόξαν; δὲν φρίττεις! δὲν φρίττεις τὴν καταδίκασιν, ὅταν ἐξ ἀπατηθῶν; ἢ φοβᾶσαι καὶ τρέμεις, ὑλικώτατε! νὰ ἐκτείνης τὴν ὑπαρξίν σου κομματι παρακειῖδες ἀπὸ τὸ τώρα; ἢ ἐπιθυμεῖς, ἀπάνθρωπε! νὰ μὴν ἐβγουν ποτὲ ἀπὸ τῆς ἀμαθείας τὸ σκότος; γνώρισε! γνώρισε τὴν ἀξίαν σου! ἀνθρωπος εἶσαι! σοχάζου, θέλε, καὶ πράττε κατὰ τὴν θέαν σου φύσιν! αὐταῖς ἢ τρομεραῖς ἐπιπληξιαῖς τόσον μὲ ἐμετάβαλαν, ὅπου ἂν ἦταν δυνατόν διὰ ξένων κόπων νὰ φανῶ ὁ μεγαλύτερος ἄνθρωπος τῶν αἰώνων, καὶ ἡμῶν καὶ μαθηματικῶς κατάπεισμένος, ὅτι ποτὲ δὲν δὰ ἐγνωρίζονταν ἢ ἀπάτη, πάλε δὲν δὲ νὰ τολμοῦσα νὰ πρῆξω ἐναντίον τῆς συνειδησεῖς μου· διὰ τοῦτο ἀποφάσισα νὰ μεταφράσω ἀπλῶς ἀπὸ τὸν Schütze μόνον τὰ γενικὰ, καὶ ὅσα εὐκολα ἡμποροῦν νὰ προσαρμοσθῶν καὶ εἰς τὴν ἐδικήν μας, καὶ εἰς κάθε ἄλλην ὁμοιοκαταληξίαν, ἀφίοντας τὸ πέρι προσώδιας καὶ τὰ λοιπὰ, εἰς ὅσα ἀπαιτεῖται ἡ γνώσις τῆς Γερμανικῆς γλώσσας, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀνάλογη ἐξετάσις, ὡς πρὸς τοὺς ποιητὰς μᾶς καὶ τοὺς καλοὺς σιχουργούς μας, δὲν εἶναι, μὲ φαίνεται, δύσκολη· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν μὲ φαίνεται περιττὸν, ἀλλὰ μάλις ἀφέλιμον νὰ γένουν γνώσῃ καὶ τὰ ὀλίγα τοῦ Stevard, διὰ τοῦτο σὲ σέλνω καὶ αὐτῶν τὴν μετάφρασιν, καὶ ἴσως προσθέσω καὶ τίποτα μερικῶν ἄλλων· θεωρήσεται λοιπὸν ἔλα, καὶ ἂν τὰ ἐγκρίνης, διόρθωσε καὶ τὰ λεκτικὰ σφάλματα, καὶ τὰ ἀποτυχημένα τῆς μεταφράσεως μέρη, καὶ σέλλε τα εἰς τοὺς ἐκδότας τοῦ Δ. Βεροῦ.

Πολὺ δὰ τὸ χαίρουμιον, ἂν εὐκαιροῦσες νὰ ἐσημείωνες μερικὰ, ἀπ' ὅσα πολλάκις μὲ ἔλεγες περὶ τῆς σιχουργικῆς καὶ μετρικῆς τῶν προγόνων μας; καὶ τὰ ὅσα μ' ἔγραφες κατὰ τῆς γνωμῆς ἐκείνης, ὅτι πρέπει δὲ ἡμποροῦμεν τάχα νὰ φτιάσωμεν μίαν κωιούριαν προφορᾶν· καὶ κατὰ τῆς ἰδέας ἐκείνων, ὅπου μὲ δάκρυα καὶ ἀναξαναγμούς προσμένουν νὰ

ἀναγεννηθῆ ἢ ἴδια ἢ προφορὰ τῶν προγόνων μας, χωρὶς καὶ νὰ εἰποῦν τίποτα, μὴτε ὁ πρῶτος, μὴτε ὁ δευτέρως, ἀπ' ὅσα τοὺς ἔδειξαν καὶ τοὺς δείχνουν τὸ πρᾶγμα δυνατὸν, ἀφελιμον, ἢ ἀναγκαῖον, διὰ νὰ λάβουν νύξιν καὶ οἱ ἄλλοι ὁμογενεῖς μας σπουδατοί, καὶ νὰ σκεφθοῦν εἰς τὸ ἴδιον ἀντικείμενον· καὶ διὰ τοῦτο δικαίως οἱ περισσότεροὶ ἐσφαλίζονται ὡς ἰδέαις χιμαιρικαῖς, καὶ τῆς κατασκευῆς μιᾶς νέας προφορᾶς, καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς (ἄγνωστης) καλαιῶς.

Ἰγίαινε! καὶ μὴ μεμφθῆς τὴν ἀτακτὴν πολυλογίαν μου.

Ὁ φίλος σου Κ.

Φ Ι Λ Ο Λ Ο Γ Ι Α.

Περὶ Ὁμοιοκαταληξίας (1).

Τὸ πνεῦμα, κατὰ τὸν Λαΐκιον (2) συνίσταται εἰς τὸ συνι-
κρίσειν ἰδέας, καὶ εἰς τὸ ἐνόειν μὲ ταχύτητα καὶ με ποι-
κίλιαν ἐκείνας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡμπορεῖ νὰ εὐρεθῆ κά-
ποια ὁμοιότης, ἢ συμφωνία· ἐγὼ προσθέτω εἰς αὐτὸν τὴν
ἐρισμὸν, πρὸς συμφήνισιν καὶ ἔχι κρίσιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ὑπι-
θέτει τὴν δύναμιν τοῦ ἀνακαλεῖν θεληματικῶς τὰς ἰδέας, εἰς
τὴν σύζευξιν τῶν ὁποίων ἐνασχελεῖται· καὶ μὲ φαίνεται;
ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος ἢ ἡδονῆ, τὴν ἐπόαν αἰσθάνονται οἱ
ἀκούοντες, πηγάζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἔκτασιν, τὴν
ὁποίαν προξενεῖ εἰς αὐτοὺς ἡ ἐξουσία, ὅπου ὁ πνευματικὸς
ἄνθρωπος ἀπέκτησεν εἰς τοὺς ἰδίους του ἐσχατοὺς εἰς κάποιας
περιπτώσεις, ὅπου οἱ ἄλλοι αἰσθάνονται τὴν θέλησιν τῶν χρι-
στῶν ἐπίβροϊαν.

Καὶ ἡ ἡδονῆ, τὴν ὁποίαν μᾶς προξενεῖ ἡ ὁμοιοκαταλη-
ξία, ἐξήρηται κατὰ μέρος ἀπὸ τὴν ἔκτασιν· θανμάζωμεν,
ὅτι ὁ ποιητὴς ἀπέκτησεν εἰς τὴν συνέχειαν τῶν ἰδεῶν του τὴν
συνεξουσίαν, ὡς καὶ εἰς τὰς δυσκολίας τῆς ὁμοιοκαταληξίας
νὰ ἐκφράζεται μὲ χάριν καὶ εὐφράδειαν, καὶ μὲ φαινομένην

(1) Μεταφράσιον σχεδὸν ἐλευθέρως ἀπὸ τοῦ σύγγραμματος τοῦ Ἀγγλοῦ
Stevnard, τὸ ἐπιγραφόμενον Στοιχεῖα τῆς φιλοσοφίας τοῦ ἀνθρώπου πνευ-
ματος. Τόμ. Δεῦτ. Σελ. 40—46.

(2) Essai sur l'Entendement humain. Liv. II. c. XI. §. 2.

εὐκολίαν· εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ εὐθυμα ποιήματα αὐτὸ τὸ
τέχνασμα αὐξάνει τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀξεῖοι
ἐσχατοὶ εἰς λευκοὺς εἰχούς φαίνονται ἄνοσοι. . . . πλὴν
καὶ ἡ ἐπιπροφῆ τῶν ἰδίων ἤχων προξενεῖ ἡδονήν· διὰ τοῦτο
καὶ τὰ παιδία νοσημεύονται νὰ ἐπαναλαμβάνουν λέξεις ὁμοιο-
καταληκτοῦς· αὐτὴ ὁμοίως ἡ ἡδονῆ αὐξάνει διὰ τὸν θανμα-
σμὸν, ὅπου μᾶς ἐμπνέει τὸ θανμάσιον τοῦ ποιητοῦ προτέ-
ρημα, ἢ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἐξουσίας, ὅπου ἀπέκτησεν εἰς τὴν
συνέχειαν τῶν ἰδεῶν του, καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκφράσεις τῆς γλώσ-
σης, τὰς ὁποίας ἡμπορεῖ νὰ μεταχειρισθῆ, χωρὶς ὁμοίως νὰ
βιάζῃ τῆς εἰχουργικῆς τοὺς κανόνας.

Ἡ ἡδονῆ τῆς ὁμοιοκαταληξίας εἰς τὰ σοβαρὰ ποιήματα
γεννᾶται ἀπὸ μίαν ἔκτασιν περιζήσεως, τὰς ὁποίας τὸ ἀντι-
κείμενον μου δὲν μὲ συγχωρεῖ νὰ τὰς ἐξετίσω λεπτομερῶς (1),
πλὴν ἐν μέρος τῆς ἡδονῆς προέρχεται ἀπὸ τὴν εἰρημένην ἔκ-
τασιν· καὶ διὰ τοῦτο, καλῶς παρατηρήσωμεν ἢ εἰς τὴν
ἐκτασιν, ἢ εἰς τὴν ἰδέαν κήποιν ἐνοχορίαν, ἢ ἡδονῆ ὀλι-
γοσύνῃ· πρέπει, διὰ νὰ μᾶς ἀρέσῃ, οἱ ἐσχατοὶ νὰ γεννῶν-
ται ἀπ' ἐαυτοῦ των ὁ εἰς κατόπι τοῦ ἄλλου, καὶ ἡ ὁμοιοκα-
ταληξία νὰ φαίνεται ὡς ἐπουσιώδης περιζήσις· τὸ ἴδιον πα-
ρατηρεῖται καὶ εἰς τὸ μέτρον τῶν εἰχῶν· ὡς τόσου εἰς τὴν
Ἀγγλικὴν ὁμοιοκαταληξίαν, ὁμοιωθῶ, ὅτι ἡ σύμπτωσις
τῶν ἰδίων ἤχων εἶναι ἀπ' ἐαυτοῦ της ἡδονικῆς, καὶ ἡ ἡδονῆ
αὐξάνει διὰ τὰς ἀνωτέρω αἰτίας.

Πῶς ἐπραγματεύονται ἕως τώρα τὴν ὁμοιοκαταληξίαν; (2).

Δύο εἶναι κατ' ἐξοχὴν αἱ μέθοδοι, τὰς ὁποίας μεταχει-

(1) Εἰς τὴν ἐλαφιακὴν ποίησιν ἡ ἐπιπροφῆ τῶν ἰδίων ἤχων, καὶ τὸ
ἐμοιῶδες τῆς κατασκευῆς τῶν εἰχῶν, ἐπὶ ἐξ αὐτῆς ἔσεται, ἀναλογου-
ν πάρα πολὺ μὲ τὴν ἀνεργον τῆς ψυχῆς κατάστασιν, μὲ τὴν ἀργὴν καὶ ὁμοιω-
δῆ διαδοχὴν τῶν ἰδεῶν, τὰς ὁποίας προξενεῖ ἐν τρυφῶν καὶ μελιχολικῶν
πάθος.

(2) Καὶ τὰ εἰρη: ἐμεταφράσθησαν ἐλευθέρως ἀπὸ τοῦ γερμανικοῦ σύγγραμματος
Versuch einer Theorie des Reims nach Inhalt und Form. (Δοκίμιον
περὶ μιᾶς θεωρίας τῆς ὁμοιοκαταληξίας κατ' ἕλην καὶ μορφήν· παρὰ J. Schütze 1802.)

ριζόμεθα διὰ τὰ γνωρίζωμεν τὰ διάφορα ἀντικείμενα· ἢ ἐξ-
τάζωμεν τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ιδιότητας ἐνὸς πράγματος, καὶ
φαινόμεν ἕως εἰς τὰς πρώτας αἰτίας τῶν ἢ ἀρχίζομεν ἀπὸ μίαν
ὑπόθεσιν, καὶ ἔπειτα διὰ συγκρίσεων καὶ συλλογισμῶν κα-
ταντῶμεν καὶ ὡς τὸ φαινόμενον, τὸ ὁποῖον θέλωμεν νὰ ἐξ-
ηγήσωμεν· καὶ εἰς τὸ περὶ ὁμοιοκαταληξίας αὐτὴν τὴν δευ-
τεραν μέθοδον ἐμεταχειρίσθησαν, ἢ ὅποια ὄσον καὶ ἂν εἴναι
καλὴ καὶ ἀναγκαῖα, πάλιν ὅταν πάρα πολὺ βιαζώμεθα νὰ
τὴν ἐφαρμόζωμεν εἰς τὰ πράγματα, εὐκόλως ἢμπορεῖ νὰ
μᾶς παρασύρῃ, καὶ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ τὰ γνωρί-
σωμεν καὶ νὰ τὰ ἐκτιμήσωμεν ἐρῶς· καὶ τοῦτο φαίνεται νὰ
ἠκολούθησε καὶ εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, ἐπειδὴ ἠθέλησαν νὰ
τὴν καθυποβάλλουν εἰς τοὺς γνωστούς κανόνας τῆς Αἰσθητι-
κῆς, καὶ ἢ νὰ τὴν τάξουν εἰς μίαν γενικὴν μορφήν τοῦ ὠραίου,
ἢ νὰ τὴν ἀποβάλουν διόλου ἀπὸ τὴν κλάσιν τῶν ἀρεσῶν καὶ
ἀξίων ἀποδοχῆς, καὶ ἐλησμόνησαν νὰ ἐξετάσωσιν, καθὼς πρέ-
πει, τὴν ἐσωτερικὴν οὐσίαν τῆς, καὶ νὰ ζητήσωσιν ἐπιμελῶς
τὴν σχέσιν τῆς μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν.

Κρίσεις ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ὁμοιοκαταληξίας.

Ἱστορικῶς προβάλλουν ἐναντίου τῆς, ὅτι ἔχει τὴν
ἀρχὴν τῆς, καθὼς πολλοὶ τὸ δοξάζουσι, ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας,
καὶ ὅτι Ἰσῖα τότε ἀρχισαν νὰ τὴν μεταχειρίζονται καὶ εἰς τὴν
Εὐρώπην, ὅταν καὶ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι εὐρίσκοντο εἰς γε-
νικὴν πτώσιν, καὶ ἢ περὶ τὰ καλά καὶ ὠραῖα αἰσθησις ἦτον πολ-
λὰ διεφθαρμένη· καὶ προσέτι, τὸ ὁποῖον εἶναι μάλιστα ἑπι-
μασμοῦ ἀξίον, ὅτι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἔθνη τὰ πλέον
ἐξευγενισμένα τοῦ κόσμου, τὴν ἀπέβριψαν, ὡς διόλου ἀνο-
σον· θεωροῦντες τὴν αἰσθητικὴν ὡς προβάλλουν κατ' αὐτῆς
τὴν μεγάλην σενοχωρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καθυποβάλλει τὸν
ποιητὴν, χωρὶς νὰ ἔχῃ διακεκριμένους χαρακτῆρας, κατὰ τὰς
ὁποῖους ἢμπορεῖ τις νὰ παραστήσῃ μετὰ λόγον τὴν εἰς τὴν
ποίησιν ἀξίαν τῆς· „τί ἄλλο εἶναι τὸ ὁμοιοτέλετον, λέγει
ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐναντίους του, παρὰ ὁ αὐτὸς ἦχος μιᾶς, ἢ δύο
συλλαβῶν εἰς τὸ τέλος πολλῶν στίχων; ἀκόλουθως δὲν ἢμπο-
ρεῖ μῆτε τὴν ὠραιότητα τῶν σοχασμῶν νὰ αὐξήσῃ, μῆτε διὰ
τῆς μορφῆς του νὰ τοὺς δώσῃ περισσότερον ὕψος ὅσον τελειότε-
ρα εἶναι τὰ σημεῖα τῶν σοχασμῶν, ἢ αἰσθημάτων, τῶσον

ἀποτελοῦν φανερωτέραν τὴν ὠραιότητά των· ἐπειδὴ λοιπὸν
τὸ ὁμοιοτέλετον δὲν παραδέχεται κανένα σοχασμὸν, διὰ τοῦτο
δὲν ἢμπορεῖ νὰ τοὺς κάμῃ μῆτε ζωηροτέρους, μῆτε εὐγενε-
στέρους, μῆτε πιθανωτέρους, μῆτε πλέον παθητικούς· καὶ
ἢ εὐνηχία ἢ ἢ εὐρυθμία προσέτι εἶναι μία ἄλλη ὠραιότης, ἢ
ὅποια εὐρίσκεται ἢ εἰς χωριστὰς λέξεις, ἢ εἰς πολλὰς ἐν ταῦτά·
τὸ πρῶτον ἐδῶ δὲν ἔχει τὸν τόπον του, ἐπειδὴ μία μόνη λέ-
ξις ὁμοιοκαταληξίαν δὲν ἀποτελεῖ, ἢ δὲ νοσημάδα εἰς πολλὰς
λέξεις συνίσταται, ἢ εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν συλλαβῶν, ἢ εἰς
τὴν ἀπλὴν ὁμοιοτιμότητά των· ἀλλ' ἢ ἀναλογία εἶν' ἀποτελεσμα-
τοῦ μέτρου τῶν συλλαβῶν, χωρὶς νὰ συνεισφέρῃ τελείως εἰς
τοῦτο ἢ ὁμοιοκαταληξία, ἢ ὅποια εἶναι ἀπλὴ ὁμοιότης· ἢ
δὲ βάσις κάθε ὠραιότητος, κατὰ τὴν ἐκ συμφώνου ἐμολογίαν
ὅλων τῶν τῶ ὠραίων εἰδημένων, ἀπαιτεῖται τῶν μερῶν τὴν ἀναλογίαν
ἀκολούθως ὅπε ἀπλὴ ὁμοιότης, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ἀληθὴς ὠραιό-
της· ἀλλ' ἢ ὁμοιοκαταληξία συνίσταται εἰς τὴν ἀπλὴν τοῦ ἠχοῦ
ὁμοιότητα, λοιπὸν δὲν εἶναι καθαυτὸ ὠραιότης.

Οἱ δὲ ὑπερασπισταὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἀναφέρουν ὑπὲρ
αὐτῆς τὰ ἑξῆς· ἐπειδὴ, λέγουσι, ἢ γλώσσα μας δὲν ἔχει εὐ-
νηχίαν· ἐπειδὴ εἰς τὸ προσεκτικὸν καὶ αἰσθητικὸν αὐτίον εἶναι
σκληρὰ καὶ ἀλύγιτος, καὶ ὕψερται ἐκείνη τὴν γλυκύτητα
καὶ χάριν, μετὰ τὴν ὁποῖαν ἠχοῦσάν εἰς τὸ σῆμα τοῦ Ῥωμαίου,
καὶ μάλιστα τοῦ Ἑλληνος αἱ λέξεις τῆς γλώσσης του ἢ μία
κατ'ὸ πῶς τῆς ἄλλης· διὰ τοῦτο ἦτον χρεῖα νὰ καταφύγωμεν
εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, ἢ ὅποια δίδει καὶ εἰς τοὺς στίχους
μας κάποιαν εὐνηχίαν, καὶ προξενεῖ κάποιαν μεταβολὴν καὶ
ποιικίαν, καὶ οὕτω ἀναπληροῖ τὸν τρόπον τινὰ τὴν ἔλλειψιν δια-
φόρων εἰδῶν στίχων, ὅπου μᾶς ἐμποδίζει νὰ τὰ μεταχειρισθῶ-
μεν τὸ ἀλύγιτον τῆς γλώσσης μας, καὶ τὸ ὀρισμένον καὶ
περιορισμένον τῆς τάξεως καὶ ἀκολουθίας τῶν λέξεων τῆς· ἢ
ὁμοιοκαταληξία ὡς πρὸς τὰς ἀπαλὰς αἰσθήσεις εἶναι μικρὰ ἀνα-
πλήρωσις τῆς φυσικῆς μουσικῆς, ἢ ὅποια συντροφεύει τὴν
προφορὰν εἰς τὰ πλέον εὐκράτα κλίματα· διὰ τῆς ὁμοιοκατα-
ληξίας γίνεται νοσημότερα, πλέον δελκτικὴ καὶ καταπεισι-
κὴ ἢ παράστασις τῶν αἰσθημάτων· ὅποια ἐντύπωσιν δὲν κά-
μνει, μάλιστα εἰς τὰ μικρὰ ποιήματα, τὰ ὅποια, ὑπαγερευό-
μενα ἀπὸ ἠσυχὰ καὶ μέτρια αἰσθημάτων, εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὴν
φύσιν, τὴν ἀθωότητα, εἰς τὸ ἀφελές, εἰς τὸ ἀείρον κτλ· τί διαφορά,

ὅταν συγκρίνη τινὰς ἐν ἀνομοιοκατάληκτον ἐπίγραμμα μὲ ἐν ὁμοιοκατάληκτον! ἄληθινὰ εἰς τὸ ταχύ καὶ τολμηρὸν τρέξιμον τοῦ ὑψηλοῦ ἐνθουσιασμοῦ, εἰς τὴν βίαν καὶ δύναμιν τοῦ ἠρωικοῦ ποιήματος τὰ πέρα τῆς ὁμοιοκαταληξίας εἶναι βαρεῖα, καὶ διὰ τοῦτο κουράζεται· πλὴν καὶ χωρὶς νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν κ' ἐδῶ ὁ ἔμπειρος τῆς τέχνης δὲν ἤμπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἐνέργειαν τῆς ὁμοιοκαταληξίας, χωρὶς νὰ ζητήσωμεν εὐλόγους δείξεις εἰς τοῦτο, πάλιν εἶναι πολλὰ πιθανὴ ἢ γνώμη, ὅτι κάθε ἄλλου εἶδους ποιήμα, τὸ ὁπεῖον καὶ χωρὶς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν εἶναι ὠραῖον, μὲ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν θέλει φανῆ εἰς κάθε ἀπροληπτον Γερμανὸν ὀρειώτερον ἔπειτα ἢ ξενοχωρία, ἢ ὅποια καταβαρύνει διὰ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν τὸν ποιητὴν καὶ τὸν βιάζει νὰ μεταβάλλῃ τοὺς σοχασμοὺς, ἢ τὰ αἰσθήματά του, δὲν εἶναι ἱκανὴ ἐναντίας· ἐπειδὴ ξενοχωρία ὑπάρχει ὄχι μόνον εἰς κάθε εἶδος ποιήσεως, ἀλλ' ὡς καὶ εἰς τὸν πλέον ἀπλούστερον πεζὸν λόγον, καὶ ἐν γένει εἰς κάθε παράστασιν εἰς τὰ ἐπιτὸς τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, ἢ ὅποια ἐνῶ ἐμβαίνει τρόπον εἰς τὴν αἰσθητὴν ὑπαρξίν, εἶναι πάντοτε ἀνάγκη νὰ κλινῇ εἰς κἀποίας μορφὰς μὲ ἐλάττωμα τοῦ φυσικοῦ σχήματος τοῦ σοχασμοῦ.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω βλέπομεν, ὅτι αἱ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ὁμοιοκαταληξίας κρίσεις ἀποδλέπουν περισσότερον τὴν πρακτικὴν ἀξίαν του, ἢ μὴ, παρὰ τὴν ἐσωτερικὴν του φύσιν.

Διὰ νὰ βαδίσωμεν, ὅσον εἶναι δυνατὸν ὄχι ὑποθετικῶς, θέλομεν πραγματευθῆ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν ὡς νέον τι ἀντικείμενον, καὶ θέλομεν ἐξετάσει ἀκριβῶς τὰς κυριωτάρας του ιδιότητας, προτοῦ νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν του.

Γενικαὶ σκέψεις περὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας.

Ἄν, μὴν ἤξεύροντες ἀκόμη τίποτε περὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας, ἤρχετο κάνεις καὶ μᾶς ἔλεγεν· ἤϊρα ἕνα διόλου νέου τρόπον σολισμοῦ εἰς τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν, βάζω δηλαδή τοιαύτας σειρὰς λέξεων τὴν μίαν κατὰ τῆς ἄλλης, ὥστε αἱ ἑσχατὰ συλλαβαί των ἔχουν πάντοτε τὸν αὐτὸν ἦχον· ἀράγε ὁ σοχασμός του αὐτὸς δὲν ἤθελε μᾶς φανῆ παράξενος, καὶ δὲν ἠθέλωμεν κρίνει, ὅτι ἐν τοιοῦτον ποιήμα ἠθέλεν ἢ κἢ παντάπασι μονοτονίως; καὶ ἤμπορούσαμεν νὰ πιεθῶμεν, ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ τὸ ἐγκρίνη κάνεις ἀναγνώστης; μὲ ὅλον

τοῦτο ἢ πείρα μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ὄχι μόνον τὰ παλαιότερα δυτικὰ ἔθνη, ἀλλὰ τὴν σύμερον καὶ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς ἀπέδεχθισαν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, καὶ τὴν μεταχειρίζονται εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην μὲ τόσῃν ἢ δυνῆν, ὥστε πολλοί, καὶ μάλιστα ὅσοι δὲν ἐγνωρίσαν τῶν Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων τὰ ποιήματα, θεωροῦν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν καὶ τὴν ποιησιν ὡς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· καὶ μῆτε θέλουν ν' ἀποδεχθῶν ὡς ἀληθινὰ ποιήματα, ὅσα εἶναι ἀνομοιοκατάληκτα· μῆτε ἠθέλεν εἶναι τόσα θυμασμοὶ ἀντικείμενον ἢ ὁμοιοκαταληξία, ἂν ἐπιτύχαινε μόνον ὡς μία περατικὴ συνήθεια, ἢ εἰς διάστημα 40—50 χρόνων, ἢ μόνον εἰς τοῦτο, ἢ εἰς ἐκεῖνο τὸ ἔθνος· ἐπειδὴ ἢ ἰσότης μᾶς ἐφύλαξε παραδείγματα, ὅτι πολλάκις πράγματα μὴ ὠρατὰ ἔτυχαν πέρασιν· ὅτι ὅμως τὰ τοιαῦτα διετηρήθισαν ὀλακλήρους αἰῶνας εἰς ὅλας τὰς ἑξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικὰς μεταβολὰς ἐνὸς ἔθνους καὶ εἰς ὅλην τὴν πρόοδον τῆς παιδείας καὶ τοῦ ἐξελθυσμοῦ του, τοῦτο πούποτε δὲν τὸ βλέπομεν· ὅθεν καὶ μόνον ἢ διάρκεια καὶ ἢ γενικότης τῆς ὁμοιοκαταληξίας μᾶς φέρει εἰς τὴν εἰκασίαν, ὅτι δὲν χρεωστὴ τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὴν πρὸς καιρὸν συνήθειαν, μῆτε εἰς τὴν κλίσιν πρὸς τὰ νέα· ἐπειδὴ

1) ὅ,τι πρᾶγμα μόνον διὰ τὴν νεοφανίαν του ἐνεργεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο γινόμενον παλαιὸν, χάνει τὴν δύναμιν καὶ τὰ θέλγητρά του.

Διὰ τὴν ιδιότητα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τὴν ὅποιαν ὀνομάζομεν ἔξιν, καὶ τὸ πλέον παράξενον εἰς ὀλίγου καιρὸν χάνει τὴν δύναμίν του· καὶ ὅταν ἕνα τί ἔκαμεν εἰς ἡμᾶς ζωηρὰν ἐντύπωσιν, μόνον διότι ἦτον νέον, ἢ δυνατῆς προσβολῆς, μὲ τὸν καιρὸν τὸ θέλγητρόν του χάνει τὴν δύναμίν του, καὶ ἀπὶ τὴν νὰ ἠδύνη, γίνεται βαρετὸν, καὶ ἢ ψυχὴ ὄχι μόνον παύει νὰ εὐφραίνεται εἰς αὐτὸ, ἀλλ' αἰσθάνεται καὶ ἀποσροφὴν ἐναντίου του· αὐτὴ εἶναι ἢ τύχη ὄλων τῶν ἑφημέρων συνηθειῶν, ὅσον ὠραταί, ὅσον θελγητικαὶ καὶ ἂν εἶναι.

2) Ὅλα τὰ μὴ ὠρατὰ, ἢ ἐν γένει, ὅλα τὰ πράγματα, τῶν ὅποιων ἢ ἀποδεκτότης δὲν ἔχει τὸν λόγον της εἰς τὴν συμφωνίαν τῶν κλίσεων καὶ δυνάμεων ἐνὸς καλλιεργημένου πνεύματος, ἢ πάσχουν μὲ τὴν πρόοδον τῆς καλλιεργείας μεγάλην ἀλλοίωσιν, ἢ παντάπασι χάνονται.

Διὰ τῆς συχνῆς ἐντυπώσεως ἑνὸς πράγματος ἡ ψυχὴ ἀποκτῆ πλεον διακεκριμένῃ συνείδησιν τοῦ τί αἰσθάνεται, γνωρίζει ἀκριβέστερον τὸ ἀντικείμενον, σημεῖονει προσεκτικώτερον τί προξενεῖ τὴν ἐντύπωσιν, ἐνῶ αὐτὸ ἐνεργεῖ συγκρίνει ἀνεκπαισθήτως τὴν κατάστασίν της μὲ τὸ ἀντικείμενον· παρατηρεῖ κατὰ πόσον ἀναλογεῖ μὲ τὴν ἐσωτερικὴν της φύσιν, καὶ τελευταῖον μανθάνει ποῖον μέρος της κινεῖται δι' αὐτοῦ εἰς μεγαλιότερον, ἢ μικρότερον βαθμὸν· ὅλαί τῆς ψυχῆς αἱ δυνάμεις καὶ κλίσεις εἶναι εἰς ἁρμονίαν, καὶ καμία δὲν παραχωρεῖ εἰς τὴν ἄλλην χωρὶς τελευταῖον νὰ δυσαρξήται τὸ πνεῦμα· μὲ ὅλον τοῦτο εὐθὺς ἐξαρχῆς, ἀποῦ ἔμβη εἰς ἐρεθισμὸν μία κλίσις ἢ δύναμις, δὲν ἐρεθίζονται καὶ αἱ λοιπαί, ἀλλ' αὐταὶ καταρχὰς εὐρίσκονται τρόπον τινὰ εἰς ὑψηλότερον τενισμὸν· ὅταν ὅμως ἡ ἐντύπωσις ἀνανεῦνεται συχνότερα, τότε ἡ ψυχὴ παρατηρεῖ κατὰ διαδοχὴν τὴν κατάστασιν τῶν λοιπῶν μερῶν, καὶ βλέπει τὸ πόσον αἱ ιδιότητες τοῦ ἀντικειμένου ἀναλογοῦν μὲ τὰς λοιπὰς δυνάμεις καὶ κλίσεις, ἂν εἰς τὴν ἡδονὴν αὐτὴν δὲν ἀνακατόνεται κινῆν ἄσπον αἰσθημα, καὶ ἂν ἀκολουθῶς εἰς τὸ ὅλον δὲν ἀποτελεῖται δυσαρμονία· αὐτὴ ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ σύγκρισις γίνεται βαθμιδὸν ἀκριβεστέρα, ὅσον συχνότερα ἀκολουθεῖ, καὶ τελευταῖον ἐκτείνεται ἕως καὶ εἰς τὸ πλεον μικρὸν καὶ κρυμμένον αἰσθημᾶ· καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅταν ἐπίσης ὅλα τὰ μέρη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς γυμνάζονται καὶ καλλιεργοῦνται, γεννᾶται ἡ λεπτοτάτη καὶ ὀρθοτάτη αἰσθησις.

Ἄν ἐφαρμοσῶμεν τὰ εἰρημένα καὶ εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, ἡμποροῦμεν μὲ πιθανότητι νὰ εἰκάσωμεν καὶ νὰ συνάξωμεν, ὅτι, ἂν

- 1) Δὲν εἶχε τὴν βάσιν της εἰς τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ
- 2) Δὲν ἀνταποκρίνετο εἰς ὅλην τὴν οὐσίαν της, εἰς καλλιεργημένην κατάστασιν, εἰς τὴν ἁρμονίαν ὅλων τῶν κλίσεων καὶ δυνάμεων, καὶ ἀκολουθῶς δὲν ἦτον σύμφωνος μὲ τὴν βάσιμον καὶ ὀρθὴν αἰσθησιν, δὲν ἡμποροῦσε νὰ βασαχθῇ εἰς ὑπόληψιν τὸσον γενικῶς, εἰς τὸσον ἐξευγενισμένα ἔθνη, καὶ τὸσον καιρὸν· καὶ ἂν, δι' ἐν ἀπατηλὸν τῆς ἀκοῆς

κίθημα, ἐγλιερωθεῖ τρόπον τινὰ διὰ μερικὸν καιρὸν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἀνθρώπου, πάλιν ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ τελευταῖον ὁ καιρὸς, ὅπου ἤλελε γενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν αἰσθητὸν τὸ βάρος της, τὸ εἰρυσικὸν καὶ τὸ ἀντιφρατικόν της· καὶ ἡμποροῦσαν τὸ τόσον πλήθος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνιστοῦν πολλὰ ἔθνη, νὰ εἶναι τῶντι τόσον βάρβαροι καὶ ἀπαίδευτοι, ὡς νὰ ὑποφέρουν τόσου καιροῦ πράγμα τόσον παράξενον, καθὼς εἶναι εἰς τὴν ποίησιν ἡ ὁμοιοκαταληξία, χωρὶς νὰ αἰσθανθοῦν ζωηρῶς, ὅτι (ἂν τοῦτο ἀλήθειαι) ταράττει τὴν ἁρμονίαν τῆς ψυχῆς, καὶ βάζει εἰς ἀντίρροπον τὰς κινήσεις τοῦ πνεύματος μὲ τὸν ἑαυτῶν;

Καὶ μόνον αὐτὸς ὁ σοφισμὸς μᾶς κάμνει νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι ὁ λόγος, διατὶ οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ Ῥωμαῖοι δὲν εἶχαν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, δὲν πρέπει τελείως νὰ ζητηθῇ, μήτε ἡμπορεῖ νὰ εὐρεθῇ εἰς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς καλλιεργείας των, ἀλλ' εἰς κάποιας ἐξωτερικῆς συνθήκας καὶ ἀπαιτήσεις, αἱ ὅποιας μόναι κάμνουν δυνατὴν καὶ ἀξίαν ἐγκρίσεως τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, καὶ αἱ ὅποιας ἄλλοῦ δὲν εὐρίσκονται, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, εἰς τὴν γλώσσαν· καὶ εἰς τοῦτο ἐνονοῦνται καὶ ἡ δυνατότης καὶ ἡ ἀπιδεκτότης τῆς ὁμοιοκαταληξίας· ἂν λοιπὸν εὐρίσκωμεν τὴν γλώσσαν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων κατὰ τὴν μορφήν των ἀπ' ὅλας τὰς σημερινῆς οὐσιαστικῆς διαφρορετικῆς, ἐδῶ ἀναμφισβότως πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὸ ἀνεξήγητον, ἀπ' ἐδῶ νὰ προσμένωμεν τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος· ἀπὸ δὲ τὴν φύσιν αὐτὴν τῆς ὁμοιοκαταληξίας πρέπει νὰ συνάξωμεν τὸν λόγον τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἐγκρίσεώς της, καὶ νὰ μὴν ἡσυχάσωμεν, ἐνόσω δὲν εὐρωμεν τὴν συγγενειάν της μὲ τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν, καὶ τὴν ἀληθινὴν τῆς ὑπάρξεώς της αἰτίαν εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου· θέλωμεν θεωρήσει λοιπὸν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν, καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν της φύσιν· ἐπειδὴ, ἂν πρέπει νὰ τὴν ἀποδεχθῶμεν ἀξίαν ἐγκρίσεως, εἶναι χρεια νὰ ἔχη τὴν αἰτίαν της εἰς μίαν γενικὴν εὐθουσίαν τῆς ψυχῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀντιλαμβάνεται μὲ ἡδονὴν ἀνάλογα πράγματα, καὶ ἀκολουθῶς ἡ ὁμοιοκαταληξία πρέπει νὰ ἐμφανίζεται

- 1) ὡς ἐν γέννημα τοῦ νοῆς, καὶ, ὃν τοῦτο δὲν τὴ εὐρίσκωμεν φυσικὸν καὶ δεκτὸν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη,

2) ὡς ἐν ἔξωτερικόν ἔργον κατὰ κάποιαν αἰσθητῆς μορφῆς, ἢ μὲ ἄλλας λέξεις, πρέπει κ' ἐδῶ νὰ θεωρηθῆ ὕλη καὶ μορφή· τὸ πρῶτον ἀνήκει εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ὁμοιοκαταληξίας, καὶ τὸ δεύτερον εἰς τὰς ἔξωτερικὰς συνθήκας, πλὴν καὶ τὰ δύο εἶναι ἀχώριστα· καὶ ἀκόλουθως ἡμποροῦμεν νὰ θεωροῦμεν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν ὡς ἓν τεχνουργήμα, τὸ ὅποσον διὰ μιᾶς αἰσθητῆς μορφῆς κάμνει αἰσθητῶς πλέον δυνατὴν τῶν ἰδεῶν τὴν ἐντύπωσιν.

Ἄν ἕως τῶρα ἀπέβριπταν τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, ἀπέβριπταν μόνον τὴν μορφήν της, ἐπειδὴ καὶ μόνον ὡς μορφήν τὴν ἐγνωρίζαν· καὶ νομίζοντες, ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔχη καὶ τίποτε ὕλικόν, τὴν ἐκαταδικάσαν.

(τὰ λοιπὰ ἀκολουθῶς).

Ἰ Α Ξ Ι Ο Ν.

Ἐπιστολὴ τοῦ Κυρίου Σπυρίδανος Ἀσάκη (ἀρχιτροῦ τοῦ ὑψιλοτάτου Αὐθέντου τῆς Μολδαβίας) πρὸς τὸν φιλόμουσον ἄρχοντα Κόμισον Κύριον Θεόδωρον Νέγγριν.

Διὰ τῆς θανμασίου μετακομίσεως τοῦ ὑπερμεγέθους ἐκείνου λίθου ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς πλησίον τοῦ Φινλανδικοῦ κόλπου ἄχρι τῆς καθέδρας τοῦ Ῥωστικοῦ κράτους ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Β'. ἐγνώσθη τὸ ὄνομα, ὡς καὶ ἡ ἀρχαῖος τοῦ μετακομιστοῦ Κόμιστος Μαρίνου Καρβούρη· μετὰ τὴν ἀνύγνωσιν τοῦ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης συγγράμματός του (1), ἐκινήθη εἰς περιέργειαν νὰ γνωρίσω καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς τῆ ἀνδρός· ἀν' ἀνεγνώσατε τὴν περιήγησιν τῆ Γάλλε Πουκεδίλλε (2), εἶδατε μὲ λύπην σας βέβαια ὅτι τραγικῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τε ἐτελεύτησεν· ἐπιθυμεῖτε δ' ἀνακριθῶς ἐπίσης τὰ περὶ τοῦτου νὰ πληροφορηθῆτε κατὰ περίεσσιν· ἀλλ' ἤθελον καὶ ἐγὼ προσέτι νὰ παραστήσω τῇ εὐγενείᾳ σας καὶ ὅτι ὅσον ἀξιοθαύμαστος ἦτον ἡ ὁμογενὴς ἡμῶν Καρβούρης διὰ τὸν μηχανικόν

(1) Monument élevé à la gloire de Pierre-le-Grand, ou relations des travaux et des moyens mécaniques, . . . par le Comte Marin Carhuri -ci-devant Lieutenant-Colonel au service de S. M. J. Lieutenant de Police et Censeur ayant la direction du corps noble des Cadets de terre de St. Petersburg, à Paris. MDCCLXXVII.

(2) Voyage en Albanie, en Morée et aux sept îles Joniennes par Fouqueville. en 2 vol.

του ναῦν, τὸσον περισσότερον ἀξιώπαινος καὶ διὰ τὰς ἄλλας αὐτοῦ ἀρετὰς, τὸ δραστήριον, τὸ ἐπιχειρηματικόν, δι' ὧν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν οἰκονομίαν διέπρεπεν· εἰς δ' ἀμφότερα ταῦτα ἡ ἀκόλουθος μικρὰ μου διήγησις δύναται κατὰ μέρος νὰ εὐχαρισῆσθαι τὴν ἀκόρεστον φιλολογικὴν σας περιέργειαν.

Ὁ Κόμισ Καρβούρης μεγάλην εἶχε τῶν ἀνακαλύψεων ἔφεσιν, καὶ εἰς ἄκρον φιλόπατρις, ἐπιστρέψας εἰς τὰ ἴδια, ἀπεφάσισε νὰ εἰσάξῃ αὐτοῦ τὴν φυτεῖαν τῶν τῆς Ἀμερικῆς φυτῶν· δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐπιστρέφω ἀπὸ τὴν Πετροῦπολιν, ὑπήγγεν εἰς τὴν Βενετίαν ἐξαιτούμενος καὶ ἀπολαύσας παρ' αὐτῆς βαλτάδιτινα τόπον τῆς Κεφαλληνίας εἰς ἰδιοκτησίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔπρεπε, διὰ νὰ γένη ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐπιδεικτικὸς καλλιέργειας, νὰ ξηρανθῆ κατὰ πρῶτον, μετακαλίστατο ἰδίως αὐτοῦ ἀναλώμασιν ἀπὸ τὴν Τζακονίαν τοῦ Μωρέως, ἦτοι τὴν παλαιὰν Λακωνίαν, πολλοὺς ἐργάτας μετὰ τῶν ἡναγκαίων ζώων, καὶ κατεγίνετο· οἱ δὲ τὸ μὲν θέρος ἠργάζοντο, τὸν δὲ χειμῶνα ἀνεχώρουν τὸ πλεῖστον αὐτῶν μέρος οἰκάδε, ἄλλοι δ' ἔμενον, καὶ νέοι ἐκ τῆς αὐτῆς Λακωνίας προσεπετίθεντο· μετὰ δέ τινος ἐνιαυτοῦ, ὑπέρπλουτον αὐτὸν ὑπολαμβάνοντες οἱ ἐργάται ἐτόλμησαν νὰ ἀποφασίσωσι τὸν θανάτου του διὰ νὰ πλουτίσωσι κλέψαντες. Διέτριβε δ' ὁ Κόμισ αἰετοτε σχεδὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἐξοχὴν ἧτις Λιβάδι λέγεται, ὅπου καὶ οἰκίαν ἐκτίσεν· ὅθεν νυκτὸς οἱ ἀρχισυννομῶται εἰσελθόντες ἐφόνευσαν αὐτὸν, ἓνα Ἀμερικανὸν καὶ ὄλους τοὺς ὑπηρετάς του· ἡ δὲ γυνὴ του μαχαιρωθεῖσα ἐτρόμαξε, καὶ κινηθεῖσα ἔπεσεν ἀπὸ τὴν κλίνην, ὑπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ἐκρύβη· οἱ δὲ φονεῖς τεθυνηκίαν ὑπολαβόντες, ἀδιαφόρησαν, καὶ λαβόντες εἴτι πολῦτιμον, ἤψαντο τῆς ὁδοῦ ἐνὸς τῶν λιμένων λεγομένου Πίλαρον, ὅπου προεσυμφώνησαν πλεῖστον ἄχρι τῆς Τζακονίας, καὶ ὅπου φθάσαντες ἐβιάζοντο νὰ ἀπέλθωσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ὥρᾳ θέρους νινεμία ἐπικρατοῦσα, δὲν ἄφινε νὰ προχωρήσωσι, παρευρίσκοντο μεταξύ Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης.

Ἡ Κόμισσα πρὸς τὴν αὐγὴν βαβῆϊαν σιωπὴν παρατηροῦσα ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐξῆλθε, καὶ ἀγκυλὰ ἡμιβανῆς, ἐκυλίστο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ τέλος πλησιάζει εἰς ἓν παράθυρον, ὅθεν διεκρίνοντο οἱ μακρόθεν διερχόμενοι τῶν πλησίον χωρίων ἄν-

θραυται, και δια σημείων μετακαλεῖ ἐξ ἐκείνων πολλοὶ ἐχθύοντες και τὸ συμβάν καταμαθόντες, μετὰ σπουδῆς τὴν ἐξουσίαν ἰδεάσαν, ὅθεν πρὸς μὲν ἐκείνην χειρουργικὴ ἐσάλι βοήθεια, εἰς τοὺς λιμένας δ' ἐγκύκλιοι εὐθύς προσωγαί ἐξεδύθησαν κατὰ τῶν φρονέων νὰ τρέξωσι, και οὕτω ληφθέν αὐταῖδρον τὸ πλοῖον ἐκείνο, ἦλθε κατ' ἐπιστροφὴν εἰς τὸ Πίλαρον· οἱ φρονεῖς σιδηροδέσμιοι ἐφυλακώθησαν, ἰδεάσθη ὁ καθολικὸς Διοικητὴς εἰς Κορφοῦς· ἐπειδὴ δ' οἱ φρονεῖς ξένης δυνάμεως ἦσαν ὑπήκοοι, και ὁ προμηθητής (proveditor) τῆς Κεφαλληνίας δὲν ἐδύνατο ἀμέσως νὰ ἰδεάσῃ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Βασιλεῦ, ἀλλὰ τὸν καθολικὸν διοικητὴν τῆς τότε Βενετικῆς ἐπτανήσου, καθυπέβαλεν εἰς αὐτην ἐξέτασιν αὐτοὺς ἐμειλιμένους και εἰς τὰ κότεργα· οἱ οὐκαθε συγγενεῖς τῶν φρονέων, προσερέξαντες εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐξουσίαν ἐζήτησαν βοήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν, και οὕτως ἐζητήθησαν παρὰ τοῦ Βασιλεῦ δι' ἐπισήμου ἀλληλογραφίας, ὥστε νὰ παιδευθῶσι δι' αὐτῆς καθ' ὅσον ὑπεύθυνοι· ἀλλὰ πρὶν ἀποφασισθῆ τὰ περὶ τούτου, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐτελευτήσαν εἰς τὰ κότεργα, οἱ πραταίτιοι δ' ἐδοκίμασαν τὴν ποιήν τοῦ θανάτου, και τινες ἀπελευθερώθησαν· συνέβη ταῦτα μικρὸν πρὸ τῆς Γαλλικῆς μεταβολῆς. Τοῦτον εὖρε τέλος τὸ κἀδίον τῆς ζωῆς τοῦ Κόμητος Μαρῖνου Καρβούρη, οὗ ἡ γυνὴ ἐκ Γαλλίας οὔσα, ἐπέσχεψε θεραπευθεῖσα εἰς τὰ Ἰδία.

Μεταξὺ τῶν ἄν μετέφερε τῆς Ἀμερικῆς φυτῶν τὸ Ἰουδικὸν ὑπερευδοκίμησε και ἐδοκιμάσθη μάλιστα και εἰς τὴν Βενετίαν ἀκολούθως κατ' ἐπιταγήν τῆς ἐξουσίας· τὸ δένδρῶδες βαμβάκι ἐπίσης· μόνος ὁ κάλαμος τῆς Ζάχαρης, ἀγκυλιὰ και παχὺς και πολύχυμος, δὲν ἐδίδα ὅμως κέρδος τῆ δαπάνης ἀνάλογον.

Ὁ Μαρῖνος Καρβούρης, ἐκτός τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου, Πατροῦ τοῦ Κόμητος Δαρτοῦ, εἶχε ἕτερον Μάρκον ἐνόματι, ὅστις κατέχε τὴν χημικὴν καβέδραν τοῦ ἐν Παταβίῳ Πανεπιστημίου, πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀποθανῶν· ἦτον δὲ και τέταρτος ἀδελφός, πλην ὅχι σπουδαίος.

Διπορούμενος ἐστὶ ὁ αὐτὸς περιηγητὴς Πουκεβίλλης δὲν ἠδέλησεν ἐν ἀνατρίβητον συμβάν νὰ καταχωρήσῃ εἰς τὰ πόνημά του, ἄξιον νὰ παρασῆσῃ εἰς τὸ κοινὸν τὸ τίμιον τοῦ ἦθους τῶν Κεφαληνίων, ἐπιθυμῶ νὰ τὸ περιλάβω ἐνταῦθα

πρὸς τὴν εὐγενεῖαν σας. Ὅτι ἠκούσθη ἐν Κεφαλληνίᾳ ὅτι νηυτικὴ δύναμις Ῥωσσοβωμανικὴ ἐκίνησεν ἀπὸ τὸν Θρακικὸν Βόσπορον, και ὅτι φθάσει διὰ Μεθώνης· ἡ Γαλλικὴ φρουρὰ τῆς Νήσου, προσέλεπουσα καθαρά ὅτι ὑπόκειται ἢ εἰς τὸ νὰ περιυβρισθῆ ἀπὸ τὸν ὄχλον, ἢ νὰ αἰχμαλωτισθῆ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἀποφασίζει νὰ διαφύγῃ τὴν νῆσον λάθρα, εἰς Κορφοῦς μεταβαίνουσα· δι' ἄλλειψιν δὲ ἰδίαν πλοῖον, ὑπ' ἀνάγκην οὔσα νὰ μισθώσῃ ἐκ τῶν κοινῶν, εἶχε λόγον νὰ ὑποψιάζεται· ἐπειδὴ δ' ἐξεμυσχευθῆ πρὸς τινὰς τῶν πρατίζων τῆς νήσου τὸν σκοπὸν τῆς δραπετεύσεως, ἀπήλαυσε τὰ χρεῖωδι πλοῖα δι' αὐτῶν και κατευσδῶθη ἀπαρενοχλήτως εἰς Κορφοῦς, ἐνωλεῖσα τῇ πρατίζῃ φρουρᾷ. Συγχωρητέος ὅμως ὁ συγγραφεὺς ὅτι παρέστρεψε τὸ ἔμπρακτον τοῦτο σημεῖον τῆς ἐναρέτου διαβέσεως τῶν εὐγενῶν τῆς Κεφαληνίας, δι' ὅσας πολλὰς ἐδοκίμαζε προσωπικὰς ἐλλείψεις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν (1)· μένω δὲ κτλ, κτλ.

Τῆ κέ. Ἰουλίου αἰοή.

ΦΙΛΟΜΟΤΥΣΟΙ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ ΕΛΛΗΝΕΣ!

Ἰκανὰ συγγράμματα τῶν ἡμετέρων Προπατόρων, τὰ μὲν πλήρη, ὡς τοῖς πᾶσι δῆλα, τὰ δὲ ἐλλιπῆ, ἐμειναν, ἀγαθῆ τύχῃ, ἀδιάφορα παρὰ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, διασωθέντα

(1) Ὁ Γάλλος περιηγητὴς εἶξ ἐνός μόν ἀποσιωπᾷ τὸ ἔμπρακτον τοῦτο τῆς Κεφαληνικῆς ἀρετῆς εὐδειγμα, ἐκ θατέρου δὲ, ἴσως κατ' ἀπάτην, ἀποδίδει τὸν θάνατον τοῦ Μαρῖνου Καρβούρη εἰς τοὺς συμπολίτας του, προσάπτων ἀρήτως αὐτοῖς τὸ τηλικούτον ἐγκλημα ἐν αὐ δόξει· και ἀγκυλιὰ τὰ τοιαῦτ' ἀποπήματα εἰς ὅλων τῶν πόλεων και μερῶν ἀκολουθοῦσι τοὺς ἄλλους, καθὸτι πυνταχὸν ὁ ὄχλος εἶναι παρῆπου ὁ αὐτός, και ἀναμάρτητος λαὸς εἰσέτι δὲν ἐγνώσθη εἰς τὴν ὑψηλίαν· ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὸ κοινὸν ὁ λόγος δὲν ἐνάχονται, εἴμη οἱ Λάκωνες ἐργάται, και ἐπειδὴ ὁ Κύριος Ἀπόκας, πολίτης ἦν τῆς Κεφαληνίας, γυμνάζει τὴν κατὰ ταῦτο αὐτῶν ἀδυσίτητα, ἐκρίνειν εὐλογον ἰσορροκότερον νὰ διευκρινίσῃ τὴν ἀλήθειαν, μὴ παρὰ τρέχον ἄλλως τὸ δεύτερον, ὅπερ ὑπεραποδεικνύει τῶν συμπολιτῶν του τὴν φιλανθρωπίαν.

μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ τῶν νεωτέρων Σοφῶν τῆς Ἑυρώπης μετεφράσθησαν εἰς τὴν καθολικουμένην διάλεκτον παρὰ φιλογενῶν τινων καὶ πεπαιδευμένων κατὰ διαφορούς ἐποχὰς περὶ διαφοροῦ ὕλης, συγγράμματα τῶν ὄντι ἐπωφελέστατα καὶ σοφώτατα· εἰσέτι ὁμοῦ δὲν εἰρήνη οὐδὲν σύγγραμμα, εἴτε πρωτότυπον, εἴτε μετάφρασις, ὅπερ νὰ ἐμπεριέχη ἐν ταύτῳ τὴν Παλαιὰν Ἱστορίαν, Γεωγραφίαν, Μυθολογίαν καὶ Ἀρχαιολογίαν ἐν εἴδει Λεξικοῦ.

Τοιαῦτα Συγγράμματα εἶναι εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκὰς διαλέκτους· ἀλλὰ ὡς πρωτότυπον εἶναι καὶ κρίνεται τὸ Λεξικὸν τοῦ Κ. Σαββαθιέρου (Sabbathier). Τοῦτο δὲ, πρῶτον μὲν ἔμεινεν ἀτελεές, ἐκτὸς δὲ τούτου ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς σύντομιας. Ἐξελεξάμην λοιπὸν τὸ Λεξικὸν τοῦ M. Math. Christophe, ὅπερ ἐγένετο κατὰ μίμησιν τοῦ βιβλίου Λεξικῆ, μὲ τὴν ἐνδεχομένην ὁμοῦ καὶ ἀναγκαίαν συντομίαν, πᾶν γὰρ, κατὰ τὸν εἰπόντα, τὸ σύντομον καὶ ἀπείριστον εὐληπτόν τε ὑπάρχει καὶ εὐμνημόνευτον, διὸ καὶ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐπεχειρήσθην τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ. Τὸ Σύγγραμμα τοῦτο κρίνω, ὅτι εἶναι ἐπωφελέστατον καὶ ἀναγκαϊότατον εἰς πάντα λόγιον, ἐπειδὴ περιέχει πᾶσαν τὴν Παλαιὰν Ἱστορίαν, Γεωγραφίαν, Μυθολογίαν καὶ τὴν Ἀρχαιολογίαν, πρὸς δὲ, ἓνα χρονολογικὸν Πίνακα ἀπὸ Δημιουργίας μέχρι Καρόλου τοῦ μεγάλου· καὶ ἄλλον περὶ ἀρχαίων μύθων καὶ νομισμάτων, Ἑλληνικῶν τε καὶ Ῥωμαϊκῶν ἐκ παραθέσεως καὶ παραβολῆς ὡς πρὸς τὰ νέα. Τί τὸ ἐκ τούτων ὄφελος, εἶναι περιττὸν ν' ἀποδεικνύω πρὸς εἰδήμονας, καὶ οὐτε ἡ σύντομία μοι τὸ ἐπιτρέπει.

Τὸ Γαλλικὸν μὲν εἶναι εἰς 2 Τόμους, ἐγὼ δὲ θέλω τὸ ἐκαστὸν εἰς 3, προσθέταντινα χρειώδη· ὡς τε ἐν αὐτῷ εὐρίσκει τις προχείρως ἐν συνόψει πᾶν ὅ,τι ἀναγόμενον εἰς τὴν Φιλολογίαν, καὶ ἀναφερόμενον παρὰ τῶν παλαιῶν Συγγραφέων, Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, μετὰ τῶν μαρτυριῶν αὐτῶν, ἐν Βιβλίῳ, Κεφαλαίῳ, ἢ Στίχῳ· πρὸς δὲ, τοὺς βίους τῶν ἐυδοξῶν Ἀνδρῶν, Βασιλέων, Στρατηγῶν, Φιλοσόφων, Ποιητῶν καὶ Συγγραφέων τῶν δύο τούτων Γενῶν· καὶ τὰ Συγγράμματα αὐτῶν, καὶ τὰς λαμπροτέρας ἐκδόσεις, δι' ἃν πάντων εὐκολύνεται μεγάλως ἡ ἀνάγνωσις καὶ παράδοσις αὐτῶν ἐν ἐπιλόγῳ· τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀνώτερον τῶν ἐπαίων, καὶ

ὑπερτερεῖ τὴν ἐν τῷ παρόντι δυνατὴν περιγραφὴν. Ἦδη οὖν εἶναι ἔτοιμος ὁ ἄ. Τόμος, ὃς τις ἐμπεριέχει καὶ τὸν βιβλίου χρονολογικὸν Πίνακα, τὸ ἅλον εἰς 480 Σελίδας ὡς ἐγγίσι. Ἡρτνται δὲ ἡ ἐκδοσις αὐτοῦ ὅλως ἐκ τῆς γενναίας συνδρομῆς τῶν φιλομαθῶν καὶ φιλομούσων ὁμογενῶν· ἐφ' ᾧ καὶ παρακαλοῦνται ἵνα συνδράμωσιν ἕκαστος, κατὰ δυνάμειν ἔχει καὶ προαιρέσεως, καταγράφοντες τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τὰ ὅποια καὶ θέλουσι τυπωθῆ ἐν τῷ τέλει τοῦ Συγγράμματος, εἰς ἐνδειξὴν τῆς περὶ τὰ καλὰ συνδρομῆς αὐτῶν. Ἡ τιμὴ ἑκάστου Τόμου ἡμιγαλλικῶς δεδεμένου διορίζεται 8 φράγκα (γρόσ. 10), τὰ ὅποια ὡσαύτως παρακαλοῦνται νὰ πληρῶνωσιν, ἅμα ἐγχειριζομένου τοῦ Τόμου. Ὅσοι δὲ θέλουσι λαμπρότερον δέσιμον, προσθέτουσιν ἔτι 1 γρόσ. καὶ ¼, σημειοῦντες τῆτο καὶ ἐν τῇ καταγραφῇ.

Τῆ ἄ. Νοεμβρίου. 1818. Ἐν Παρισίοις.

Μανουὴλ Λεωνίδης Δίδυμος ἐκ Βυζαντίου.

Ἡ καταγραφὴ γίνεται.

Ἐν Παρισίοις παρὰ τῷ ἔλληλογιματῶ κυρίῳ Κ. Νικολοπούλῳ.

Ἐν Μασσαλίᾳ παρὰ τῷ ἐντιμολογιατῶ κυρίῳ Ν. Θισεῖ.

Ἐν Λιβόρνῳ παρὰ τῷ ἐντιμῳ. καὶ φιλογενεῖ κυρίῳ Π. Πάλῃ.

Ἐν Τεργεσίῳ παρὰ τῷ ἔλληλογιματ. διδασκ. τῆς Σχολ. κυρίῳ Φιλιτῷ.

Ἐν Βενετίᾳ παρὰ τῷ φιλογενεσῶτῳ κυρίῳ Σπυρίδωνι Βλαντῇ.

Ἐν Βιέννῃ παρὰ τοῖς ἔλληλογιματῶ κυρίοις ἐκδότ. τοῦ Α. Ἐ.

Ἐν Πέσῃ παρὰ τοῖς ἐντιμοτάτοις κυρίοις Γεωργίῳ καὶ Στεργίῳ Βιτάλι.

Ἐν Ὀδισσοῦ παρὰ τῷ ἐντιμῳ. καὶ φιλογενεῖ κυρίῳ Π. Νικολαΐδῃ.

Ἐν Ἰασίῳ παρὰ τῷ ἐξοχωτάτῳ Ἰατροφιλοσόφῳ κυρίῳ Εὐσταθίῳ, καὶ τῷ ἔλληλογιματῶ διδασκ. τῆς σχολῆς κυρίῳ Γεωργίῳ ἐκ Θεραπειῶν.

Ἐν Σιπινῶ καὶ Βρασοῦ παρὰ τῷ ἐντιμῳ. κυρίῳ Π. Πατζούρῃ.

Ἐν Βουκουρεσσίῳ παρὰ τῷ ἐντιμῳ. καὶ φιλογενεῖ κυρίῳ Σ. Μεϊτάνῃ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ ἐντιμῳ. καὶ φιλογενεσῶτῳ κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ Μαύρῳ, καὶ τῷ ἔλληλογιματ. κυρίῳ Γιάνγκῳ Λεωνίδῃ β. Γραμματικῷ τοῦ Πατριαρχείου.

- Ἐν Ἀδριανουπόλει παρὰ τῶ τιμωτάτῳ κυρίῳ Χ. Τεπεγκιάζῃ,
- Ἐν Κυδωνίαις παρὰ τῶ ἐντιμωτάτῳ κυρίῳ Χ. Μανουήλ Σαλτέλῃ,
- Ἐν Χίῳ παρὰ τῆ συνουδίᾳ τοῦ Παινερωτάτου ἁγίου Χίου.
- Ἐν Κύπρῳ παρὰ τῶ Πανεπιστολογιωτάτῳ ἐξάρχῳ κυρίῳ Ἰωαννικίῳ.
- Ἐν Ἰωαννίνοις παρὰ τῶ εὐγενεῖς. κυρίῳ Σταύρῳ Ἰωάννου.
- Ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῆ Συνουδίᾳ τοῦ Παινερωτάτου ἁγίου Θεσσαλονίκης.
- Ἐν Σέβραις παρὰ τῶ ἐντιμολογιωτάτῳ Κωσάκῃ Ζαφυρίδῃ.

Προκήρυξις πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς μοι Ἕλληνας.

Ὅρῶν ἤδη πρὸ πολλοῦ τὴν ἀξίεπαινον προθυμίαν τῶν ὁμογενῶν μοι πεπαιδευμένων, ὅτι πάντες τῶ αὐτῷ ζήλῳ κινούμενοι, προθύμοποιοῦνται, ἕκαστος κατὰ τὸ δοθέν αὐτῷ τάλαυτον, νὰ συνεισφέρωσι εἰς τὸν ἐκ τῆς παιδείας πρόερχόμενον πλουτισμόν τοῦ γένους, καὶ εἰς τὴν ἐνδεχομένην ἀνάκλησιν τῆς δόξης τῶν προγόνων ἡμῶν, προεθυμήθην καὶ γὰρ νὰ συνεισφέρω τί μικρὸν, ἵνα μὴ φανῶ ἀργός καὶ ἀσυντελής εἰς τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ.

Τοῦτο εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ πολυβρυλλήτου ποιήματος τοῦ περιφήμου γάλλου Le Sage, ἐπιγραφόμενον Ἐπὶ Ἑλίας ἐκ Σαντιλλάνης, ποίημα χαριέστατον καὶ ἠθικώτατον, ἱκανὸν καὶ νὰ τέρψῃ καὶ νὰ διδάξῃ, ὡς οἶδασι πάντες οἱ ἀναγνώστες αὐτὸ εἰς ἄλλας γλώσσας· προηγουμένως ἕμως εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τοὺς ἀπειροκάκους νέους, οἱ ὅποιοι θέλουσιν ἰδῆ εἰς αὐτὸ ὅποιον πολυτάραχον πέλαγος τοῦ βίου μέλλουσι νὰ διαπλευσῶσι, πῶσους κινδύνους νὰ ἀπαντήσωσι, μὲ ποίους χαμαιλέοντας ἔχουσι νὰ συναναστροφῶσιν, ὁποίους δόλους καὶ παγίδας θέλουσι σῆσθαι εἰς αὐτοὺς οἱ κόλακες, καὶ οἱ πλατσοὶ φίλοι, ὅταν ἐλπίζωσιν παρ' αὐτῶν, μάστιγα εἰς τοὺς νῦν καιροὺς, ὅτε τὸ κέρδος, ἐξ οἴου δήποτε τρόπου, εἶναι ὁ μόνος λατρευόμενος θεός.

Πότε δὲ ἐκδοθήσεται εἰς τύπον, δὲν δύναμαι νὰ τὸ προδιορίσω, ἀδήλου ὄντος τοῦ μέλλοντος· τοῦτο μόνον προλέγω, ὅτι κοπιᾶζω μὲ ὄλην μου τὴν δύναμιν νὰ τὸ μεταφράσω ὅσον δυνατὸν ταχύτερα. Ὁ δὲ τύπος αὐτοῦ θέλει λάβῃ τὴν ἀρχὴν του, ὅταν σὺν θεῷ μεταφρασθῇ ἐντελῶς.

Ἐββίσθη.

Κοδράτος Ἀθανασίου
ἐξ Ἰωαννίνων.

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ .

Εἶναι γνωστὸν, μοι φαίνεται, πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς, ὅτι καταγίνομαι πρὸ πολλοῦ σχεδὸν ὅπως δύναμαι εἰς ὅσα νομίζω συντελοῦντα εἰς τὴν ἀφέλειαν τοῦ γένους, συνεισφέρειν καὶ ἐγὼ τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ ἐπιθυμῶν πρὸ πάντων τῶν ἐφετῶν τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ, μέλος τοῦ ὅλου αὐτοῦ, καὶ τῆς κοινῆς τύχης αὐτοῦ μετέχων· ἐπειδὴ μέλος ἀνεῦ ὅλου δὲν σώζεται, ἐκείθεν συναρτῶμενον· οὔτε ὅλου ἀνεῦ μερῶν συνίσταται ἐξ ἐκείνου συγκροτούμενον· ὅθεν τὸ ὅλον πρὸς τὰ μέρη, καὶ τὰ μέρη πρὸς τὸ ὅλον ἔχουσιν ἀμοιβαίαν τὴν σύστασιν καὶ ἀναφορὰν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ συνεργῶσι τὰ μέρη εἰς διατήρησιν τοῦ ὅλου, καὶ τὸ ὅλον εἰς σὺν-ἀφείαν τῶν μερῶν, ὡς ἔφη καὶ ἐκεῖνος ὁ Ῥωμαῖος, ὅτε ἐξασίασε τὸ πλῆθος πρὸς τὴν σύγκλητον. Ἐν τούτοις ὅμως πολλοὶ φιλόκαλοι καὶ εἰδήμονες ὁμογενεῖς δὲν ἔπαυσαν παρακινουήντες μὲ πολλαχόθεν, νὰ ἐκδώσω εἰς τὸ γένος καὶ Ἐφημερίδα περιοδικήν, γνωρίζοντες καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς δραστήριον ἀφέλειαν. Ἐβλεπόν μὲν καὶ ἐκρινον καὶ ἐγὼ τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον, ὡς καὶ πάντες εἰδήμων τῶν τοιοῦτων, ἀλλ' εἶχον πολὺ τὸ βάρος τότε. Νῦν οὖν ἐλαφρωθεὶς ὁπωσοῦν, ἐδέχθην προθύμως τὴν ἐκδοσὴν κατὰ τὴν ἀεὶ ἐπικρατοῦσαν παρακίνησιν τῶν ὁμογενῶν. Ὅθεν ἐζήτησα τὴν ἕδειαν παρὰ τῆς ἐνταῦθα ὑψηλῆς διοικήσεως, ἣτις ὑπερασπιζομένη προθύμως τὰς μαθήσεις, καὶ προνοοῦσα καὶ ἀναζωπυροῦσα ἐνεργῶς τὰ ἐκείθεν πρὸς τὴν βελτίωσιν τῶν ἀνθρώπων εἰς κοινὴν εὐδαιμονίαν πηγάζοντα μέσα, συγκατένευσεν ἰλέω ὅμματι, καὶ μοι ἔδωκεν ἄσμένως τὸ προνόμιον. Γνωρίζομεν καὶ βλέπομεν πάντες, πῶσον ἀφελίται καὶ παρηγορεῖται καὶ τὸ ἡμέτερον γένος ἐκ ταύτης τῆς προνοίας καὶ προσασίας τῆς σοφωτάτης καὶ γλυκυτάτης διοικήσεως τοῦ φιλομουσστάτου καὶ φιλανθρωποτάτου μονάρχου τῆς Ἀουστρίας.

Τούτων οὖν οὕτω γενομένων, ἀνομιάσθη ἡ Ἐφημερίς Καλλιόπη. Ἡ δὲ ὅλη θέλει εἶναι φιλολογική· ὅσον, εἰδήσεις τῶν νέων βιβλίων Ἑλληνικῶν καὶ ἀλλογλώσσων εἰς ἀφέλειαν τοῦ γένους, καὶ εὐκολίαν τῆς πρὸς

καὶς μαθήσεις προόδου αὐτοῦ ἀφορώντων. Παρατηρήσεις, κρίσεις καὶ διορθώσεις τῶν ὁμογενῶν καὶ Εὐρωπαϊῶν εἰς τοὺς συγγραφεῖς. Περιηγήσεις, ἀνακαλύψεις, παντός εἶδους, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἔτι δὲ καὶ πολιτικαὶ καὶ ἀγγελίαι, καὶ ἐμπορικαὶ, ὅταν τύχῃσι λόγου καὶ περιηγητικῆς ἀξίας, καὶ ὡς εἶπε ἔν, ἀφέλιμοι.

Τὸ δὲ σχῆμα αὐτῆς εἶναι εἰς μέγα τέταρτον τῆς κόλλας, εἰς χαρτίον λευκόν καὶ ἀραιόν, ὡς εἰ θέλει ἔχει πάντοτε τισσάρα φύλλα τοῦ ρηθέντος μεγέθους, ὅταν εἶναι ἡ ὕλη ἰκανή. Ἡ δὲ ἐκδοσις ἀρξεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ νέου ἔτους, καὶ θέλει ἐξακολουθεῖται δις τοῦ μηνὸς κατὰ συνέχειαν ἀδιάκοπον. Ὅταν ὁμοῦς τύχῃ ὕλη περιττὴ προσεθήσονται καὶ ἄλλα φύλλα, ἢ ἐκδοθήσεται συνεχέστερον κατὰ τὴν χρείαν.

Ἡ δὲ τιμὴ προσδιορίσθη διὰ μὲν τοὺς ἐν Βιέννῃ συνδρομητὰς ὀκτῶ φιορίνια Λύγούσας τὸν χρόνον· ἐπειδὴ ἡ συνδρομὴ λαμβάνεται χρονικῶς· διὰ τοὺς ἔξω δὲ, δέκα, εἰς ἀποπλήρωσιν τῶν ἐξόδων τῆς πόσεως.

Προσκαλοῦνται τοίνοι οἱ φιλοκαλοὶ καὶ φιλομαθεῖς ὁμογενεῖς, νὰ δαίξωσι πάλιν τὴν συνήθη αὐτῶν πρὸς τὰ κοινοφελῆ καλὰ προθυμίαν, συντρέχοντες, οἱ μὲν συνδρομῆ χρηματικῇ, οἱ δὲ πεπαιδευμένοι καὶ μὲ διατριβὰς ὁποιασδήποτε ὕλης θέλει ἕκαστος, εἰς ἀφέλειαν τοῦ γένους, ἵνα ἐμψυχώμαι καὶ ἐγὼ, νὰ κατὰγίνομαι προθύμως εἰς αὐξήσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἔργου· ἐπειδὴ τὰ κοινοφελῆ ἔργα γίνονται, ἐκτελοῦνται, καὶ διατηροῦνται διὰ τῆς κοινῆς συνδρομῆς καὶ προθυμίας.

Ὅσοι εὐρίσκονται εἰς πόλεις, ὅπου ἔρχεται ἡ πόσις τῆς Βιέννης, γράφουσιν ἀμέσως πρὸς ἐμὲ, ἢ ὅπως ἄλλως θέλουσιν, καὶ λαμβάνουσι διὰ τῆς πόσεως τὴν Ἐφημερίδα. Οἱ δὲ ἄλλοι οἰκονομοῦσι διὰ μέσου φίλου τὸ πρᾶγμα, ὅπως φοχάζονται, νὰ λαμβάνωσιν αὐτὴν εὐκολώτερον. Ὅμοιος πέμπουσιν καὶ οἱ πεπαιδευμένοι τὰς διατριβὰς, καὶ οἱ ἐκδίδοντες νέα βιβλία τὰς ἐιδήσεις, ἐπιγράφοντες· à Monsieur le Rédacteur de [la] Calliope, à Vienne. Ταῦτα δὲ πάντα πρέπει νὰ ἔρχονται ἐλευθερὰ τῶν ἐξόδων τῆς πόσεως, κατὰ τὴν συνήθειαν, ὅταν πέμπωνται δι' αὐτῆς.

Βιέννη 1818. Ὀκτωβρίου 8.

Ἀθανάσιος Σταγείριτις.